

Szám: 653-6/2007-SZMM

E L Ő T E R J E S Z T É S

a Kormány részére

**a Fogytékossággal élő személyek jogairól szóló, New Yorkban 2006. december
13-án elfogadott Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv
szövegének végleges megállapításáról és azok kihirdetéséről**

Budapest, 2007. február

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

I. Előzmények

Az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésének 61. ülősszak 2006. december 13-án tartott 76. plenáris ülősén egyhangúan elfogadta a Fogyatékossággal élő személyek jogairól szőló Egyezményt (a továbbiakban: Egyezmény) és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyvet (a továbbiakban: Jegyzőkönyv). A nemzetközi jogi dokumentumokat az ENSZ 56/168. számú közgyűlési határozatával létrehozott, a fogyatékosággal élő személyek jogainak és méltóságának védelméről és elősegítéséről szőló átfogó és teljes nemzetközi egyezmény elkészítéséért felelős Ad hoc Bizottság készítette elő, majd döntött az Egyezmény végleges szővegéről 2006. augusztus 25-én. Az Ad hoc Bizottság munkájában dr. Könczei György személyében magyar kormányzati képviselő is részt vett.

Az Egyezményt és a Fakultatív Jegyzőkönyvet a 2007. március 30-án, New Yorkban ünnepélyes keretek között nyitják meg aláírásra a tagállamok előtt. A dokumentumok hatályba lépéséhez 20 ország megerősítő okiratának letétbe helyezése szükséges. Kiemelt célunk, hogy Magyarország az első 20 részes állam között legyen, s így eséllyel jelölhessen szakértőt az Egyezmény és a Jegyzőkönyv végrehajtását ellenőrző Fogyatékossággal Élő Személyek Jogainak Bizottságába.

Jelen előterjesztés az Egyezmény és a Jegyzőkönyv szővegének végleges megállapítását, és azok törvénnyel való kihirdetését kezdeményezi.

Hazánk Egyezményhez való csatlakozása elsősorban azért lehet reális célkitűzés, mert Magyarország már az elmúlt időszakban korszerű, az Egyezménynek megfelelő jogszabályi környezetet alakított ki a fogyatékos személyek jogait illetően. A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szőló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.) célja, alapelvei és a fogyatékos személy definíciója egybevág az Egyezmény hasonló tárgyú cikkeivel, a fogyatékosággal élőknek biztosított jogosultságok pedig már most túlnyomó részben megfelelnek az Egyezmény által támasztott elvárásoknak. E törvényre építve 2006-ban elkészült az új Országos Fogyatékosügyi Program (10/2206. (II. 16.) OGY határozat), amely részletesen kibontja a Fot-ban megfogalmazott feladatokat. A Fot. által létrehozott Országos Fogyatékosügyi Tanács működtetése nyomán már a csatlakozáskor megfelelhettünk a fogyatékos személyek érdekképviselési szerveivel való rendszeres és érdemi konzultáció követelményének, ami az Egyezmény egyik sarkalatos pontja. További – a fogyatékosággal élőkre is vonatkoztatható – előremutató rendelkezéseket találunk az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szőló 2003. évi CXXV. törvényben.

Mindezek kiváló alapként szőlgálnak az előttünk álló fejlesztések végrehajtásához, és lehetővé teszik, hogy felkészülten, megfelelő háttérrel lépünk a részes államok sorába.

II. Tartalmi összefoglaló

A jelen előterjesztés tárgyát képező Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény legfőbb tartalmi elemei a következők:

a) Az Egyezmény célja a fogyatékossgal élők számára az emberi jogok és alapvető szabadságok teljes körű és egyenlő élvezetének előmozdítása, védelme és biztosítása az emberi méltóság megőrzése révén.

b) Az Egyezmény alapelvei: a veleszületett méltóság és az egyéni autonómia tisztelete, a diszkrimináció-mentesség, a társadalmi befogadás, a másság tisztelete, az esélyegyenlőség, az akadálymentesség, a nők és férfiak közötti egyenlőség valamint a fogyatékossgal élő gyermekek formálódó képességeinek és identitásuk megőrzéséhez fűződő jogának tiszteletben tartása.

c) A részes államok kötelezettségei alapvetően két megközelítésben jelennek meg az Egyezményben: egyrészt mint a fenti alapelvek érvényesítésére irányuló általános (horizontális) jogalkotási és jogalkalmazási kötelezettségek, másrészt mint a fogyatékossgal élő személyek számára biztosítandó konkrét jogok.

Utóbbiakat az Egyezmény csaknem harminc cikk terjedelemben tárgyalja, deklarálva – többek között – a fogyatékossgal élő nők és gyermekek jogait, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, a törvény előtti egyenlőség, a személyes mozgásszabadság jogát, felsorolja a fogyatékossgal élő személyek oktatással, egészségügygel, munkavállalással, rehabilitációval és rehabilitációval kapcsolatos egyes jogosultságait.

d) A 33. cikk rendelkezik az Egyezményből a kormányok számára előírt feladatok teljesítésének és belső, nemzeti szintű ellenőrzésének módjáról. Eszerint a részes államoknak a kötelezettségek teljesítése érdekében létre kell hozniuk – vagy erre ki kell jelölniük egy már meglévő – központi kormányzati szereplőt, amely ösztönzi és koordinálja a különböző ágazatokban e téren zajló tevékenységeket. A szerződő államok emellett kötelesek fenntartani, megerősíteni, kijelölni vagy létrehozni egy független szervet is, amely egyfelől segíti és védi az Egyezményben foglaltak megvalósítását, másfelől ellenőrzi is azokat.

E feladatok ellátását végző szervek, testületek kijelöléséről az első országjelentésben szükséges nyilatkozni – vagyis a ratifikációt követő második év végén – kell dönteni. A kormányzati koordináló feladat ellátása kiválóan illeszkedik az Országos Fogyatékosügyi Tanács profiljába, mindemellett az OFT bevonásával – annak nem kormányzati oldala által – Magyarország részéről egyben teljesülhet a 33. cikk 3. bekezdésében foglalt elvárás is, mely szerint az ellenőrzési folyamatokba a fogyatékos társadalmat képviselő civil szervezeteket is be kell vonni. A független ellenőrző szerep betöltésére az Országgyűlési Biztos Hivatala lehet megfelelő.

e) A belső kontrollon túl az egyes országok tevékenységét az Egyezmény által létrehozandó Fogyatékossággal Élő Személyek Jogainak Bizottsága (a továbbiakban: Bizottság) is ellenőrzi. A Bizottság az Egyezmény hatályba lépését követő hat hónapon belül, 12 taggal jön létre. A testület a 60. ratifikációs okirat letétbe helyezését követően további 6 fővel emelkedik, így a Bizottság végül 18 taggal végzi majd a munkáját. A tagok az egyes államok által jelölt és a részes államok által személyes minőségükben megválasztott, elismert fogyatékoságügyi szakemberek, akik megválasztásukat követően független szakértőként látják el bizottsági tagsággal járó feladataikat.

A részes államok feladata, hogy a hatályba lépést követő két éven belül – azután pedig négyévente – átfogó jelentést nyújtsanak be a Bizottságnak az Egyezményben foglalt kötelezettségek teljesítéséről. A Bizottság feladata a beérkező országjelentéseket megvizsgálni, és azokra javaslatokkal, tanácsokkal reflektálni az érintett részes állam felé. Az egyes államok értékelése nem abszolút követelmények szerint, hanem a csatlakozáskori állapot alapul vételével zajlik. A Bizottság tehát nem egymáshoz, hanem önmagukhoz méri a tagállamok teljesítményét, és azt vizsgálja, hogy a kiinduló helyzethez képest milyen előrelépések történtek az Egyezményben foglalt elvárásokat illetően.

f) A részes államok további rendszeres együttműködését elsősorban a Részes Államok Konferenciája hivatott elősegíteni, amely első alkalommal az Egyezmény hatályba lépését követő hat hónapon belül ülésezik majd.

g) A Fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény 2007. március 30-tól áll nyitva aláírásra az ENSZ New York-i központjában. Az Egyezményt bármely állam aláírhatja és megerősítheti, illetőleg csatlakozhat hozzá. A nemzetközi jogi dokumentum a 20. megerősítő, vagy csatlakozási okirat letétbe helyezését követő 30. napon lép hatályba.

Az Egyezmény 49. cikke előírja, hogy annak szövegét akadálymentes formátumban is megismerhetővé kell tenni. Ennek megfelelően a Szociális és Munkaügyi Minisztérium a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségétől megrendelte az Egyezmény Braille-formátumú változatát, az Értelmi Fogyatékossággal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetségétől az úgynevezett könnyen érthető változatot, illetve a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségétől a jelnyelvi változatot. Mindhárom anyag 2007. március 10-i határidővel készül el.

h) Az országok számára az Egyezmény aláírásával egyidejűleg lehetőség van az ahhoz csatolt Fakultatív Jegyzőkönyv (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) aláírására is, illetve lehetőség van a két dokumentum egyidejű megerősítésére, az azokhoz történő egyidejű csatlakozásra is, de ez nem kötelező. Az Egyezményt önállóan – a Jegyzőkönyvhöz aláírása, annak megerősítése, illetve az ahhoz történő csatlakozás mellőzésével – is alá lehet írni, és így ki lehet hirdetni.

A Jegyzőkönyv legfőbb tartalmi eleme az úgynevezett egyéni panaszmechanizmus létrehozása. Ennek lényege, hogy a részes államok elismerik a Bizottság illetékességét arra az esetre, ha az adott állam joghatósága alá tartozó

személytől – vagy azok csoportjától – olyan közlés érkezik a Bizottsághoz, amely szerint az adott tagállam megsérti az Egyezményben foglalt rendelkezéseket. A Jegyzőkönyv 2. cikke pontosan meghatározza a közléssel kapcsolatosan támasztott kritériumokat, a Bizottság például nem tárgyal anonim vagy nyilvánvalóan hamis tényeken alapuló közlést. A legfőbb feltétel, hogy közlést a Bizottság csak akkor vesz át, ha a panaszos a szóban forgó ügyben az adott tagállam valamennyi belső jogorvoslati lehetőségét kimerítette már, illetve az más nemzetközi fórumhoz nem került benyújtásra.

III. A Kormányprogramhoz való viszony

Jelen előterjesztés az Új Magyarország Program Esély a Fogyatékkal Élőknek című fejezetében megfogalmazott értékekhez kapcsolódik.

IV. Várható szakmai hatások

a) A megerősítés legfőbb és legáltalánosabb szakmai hatása, hogy az Egyezmény – és a Fakultatív Jegyzőkönyv – aláírása révén tovább javul Magyarország nemzetközi megítélése a fogyatékkal élő személyeknek biztosított jogokat illetően. Hozzájárulhat hazánk presztízsének növeléséhez, ha – szándékainknak megfelelően – a Bizottság tagjai közé magyar szakértő kerül be.

b) Az átfogó követelmények megvalósítása révén az Egyezmény legfőbb értékei át kell, hogy hassák a fogyatékosügy terén végzett jogalkotói, jogalkalmazói és programtervezői munkát. A fogyatékosügy működésében így olyan kedvező szemléletbeli változás veheti kezdetét, ami a területen dolgozó szakemberek munkáját magasabb színvonalra emeli, ezáltal pedig az érintett fogyatékossgal élők mindennapjait megkönnyíti, lehetőségeit bővíti.

c) A nemzeti szintű teljesítés és ellenőrzés feladatainak ellátására kijelölt testületek hatása és elismertsége e rangos feladat ellátása okán jelentősen nő.

d) A Fakultatív Jegyzőkönyv által előírt egyéni panaszmechanizmus működtetése lehetővé teszi, hogy a jogalkalmazás során felmerülő esetleges ellentmondások, hiányosságokkal, s így a gyakorlati tapasztalatok felhasználásával, a jogalkotók hatékonyan tudják fejleszteni a fogyatékossgal élőket is érintő jogszabályokat. A Bizottság a beérkezett közlést minden esetben zárt ülésen tárgyalja, azzal kapcsolatban csak az érintett tagállamnak szolgáltató információkat, így az eljárás nem csorbítja a tagállam jó hírnevét.

V. Várható gazdasági hatások

Az Egyezmény aláírásából adódóan az adminisztratív és protokolláris költségeken túl számottevő kiadás nem várható. Fontos hangsúlyozni, hogy az esetlegesen felmerülő költségek sem jelennek meg többletkiadásként, az ehhez szükséges forrás ugyanis a 2007. évi költségvetés 16.51.3 Országos Fogyatékosügyi Program sorában már rendelkezésre áll.

VI. Várható társadalmi hatások

Az Egyezmény aláírása és az ebből adódó, fent vázolt folyamatok elősegítik a fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos társadalmi tudatformálás helyes irányba haladását, pozitívan hatnak az előítéletek lebontására, növelik a fogyatékossgal élők érdekképviselői szerveinek hatékonyságát, ezáltal nagymértékben szolgálják a fogyatékossgal élők esélyegyenlőségének megteremtését.

VII. Kapcsolódások

A jelen előterjesztés más előterjesztéshez nem kapcsolódik.

H A T Á R O Z A T I J A V A S L A T

A Kormány megtárgyalta és elfogadta a Fogytékossággal élő személyek jogairól szóló, New Yorkban 2006. december 13-án elfogadott Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv szövegének végleges megállapításáról és azok kihirdetéséről szóló előterjesztést és elrendeli az előterjesztés

a) 1. számú mellékletét képező Korm. határozatnak a Határozatok Tárában való közzétételét és

b) 2. számú mellékletét képező törvényjavaslatnak az Országgyűléshez történő benyújtását. A törvényjavaslat előadójának a Kormány a szociális és munkaügyi minisztert jelöli ki.

A Kormány

2..../2007. (...) Korm.

h a t á r o z a t a

a Fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló, New Yorkban 2006. december 13-án elfogadott Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv szövegének végleges megállapításáról és azok kihirdetéséről

A Kormány

1. egyetért a Fogyatékossággal Élő Személyek Jogairól Szóló ENSZ-Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) bemutatott szövegével;
2. felhatalmazza a szociális és munkaügyi minisztert vagy az általa kijelölt személyt az Egyezmény és a Jegyzőkönyv bemutatott szövegének – a jóváhagyás fenntartásával történő – végleges megállapítására;
3. felhívja a külügyminisztert, hogy az Egyezmény és a Jegyzőkönyv szövegének végleges megállapításához szükséges meghatalmazási okiratot adja ki;
4. elfogadja az Egyezmény és a Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló törvénytervezetet, és elrendeli az Egyezmény és a Jegyzőkönyv végleges szövegének megállapítását követően annak az Országgyűlés elé történő benyújtását.
5. E határozat a közzététele napján lép hatályba.

2007. évi ... törvény

a Fogyatékkal élő személyek jogairól szóló, New Yorkban 2006. december 13-án elfogadott Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv szövegének végleges megállapításáról és azok kihirdetéséről

1. §

Az Országgyűlés e törvénnyel felhatalmazást ad az Egyesült Nemzetek keretében 2006. december 13-án, New Yorkban elfogadott Fogyatékkal Élő Személyek Jogairól Szóló Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) kötelező hatályának elismerésére.

2. §

Az Országgyűlés az Egyezményt és a Jegyzőkönyvet e törvénnyel kihirdeti.

3. §

Az Egyezmény hiteles angol nyelvű szövege és annak hivatalos magyar nyelvű fordítása a következő:

Draft resolution

Convention on the Rights of Persons with Disabilities

The General Assembly,

Recalling its resolution 56/168 of 19 December 2001, by which it decided to establish an Ad Hoc Committee, open to the participation of all Member States and observers to the United Nations, to consider proposals for a comprehensive and integral international convention to promote and protect the rights and dignity of persons with disabilities, based on a holistic approach in the work done in the fields of social development, human rights and non-discrimination and taking into account the recommendations of the Commission on Human Rights and the Commission for Social Development,

Recalling also its previous relevant resolutions, the most recent of which was resolution 60/232 of 23 December 2005, as well as relevant resolutions of the Commission for Social Development and the Commission on Human Rights,

Welcoming the valuable contributions made by intergovernmental and non-governmental organizations and national human rights institutions to the work of the Ad Hoc Committee,

1. *Expresses its appreciation* to the Ad Hoc Committee for having concluded the elaboration of the draft Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the draft Optional Protocol to the Convention;
2. *Adopts* the Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the Optional Protocol to the Convention annexed to the present resolution, which shall be open for signature at United Nations Headquarters in New York as from 30 March 2007;
3. *Calls upon* Member States to consider signing and ratifying the Convention and the Optional Protocol as a matter of priority, and expresses the hope that they will enter into force at an early date;
4. *Requests* the Secretary-General to provide the staff and facilities necessary for the effective performance of the functions of the Conference of States Parties and the Committee under the Convention and the Optional Protocol after the entry into force of the Convention, as well as for the dissemination of information on the Convention and the Optional Protocol;
5. *Also requests* the Secretary-General to implement progressively standards and guidelines for the accessibility of facilities and services of the United Nations system, taking into account relevant provisions of the Convention, in particular when undertaking renovations;
6. *Requests* United Nations agencies and organizations, and invites intergovernmental and non-governmental organizations, to undertake efforts to disseminate information on the Convention and the Optional Protocol and to promote their understanding;
7. *Requests* the Secretary-General to submit to the General Assembly at its sixty-second session a report on the status of the Convention and the Optional Protocol and the implementation of the present resolution, under a sub-item entitled "Convention on the Rights of Persons with Disabilities".

Annex I

Convention on the Rights of Persons with Disabilities

Preamble

The States Parties to the present Convention,

(a) *Recalling* the principles proclaimed in the Charter of the United Nations which recognize the inherent dignity and worth and the equal and inalienable rights of all members of the human family as the foundation of freedom, justice and peace in the world,

(b) *Recognizing* that the United Nations, in the Universal Declaration of Human Rights and in the International Covenants on Human Rights, has proclaimed and agreed that everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth therein, without distinction of any kind,

- (c) *Reaffirming* the universality, indivisibility, interdependence and interrelatedness of all human rights and fundamental freedoms and the need for persons with disabilities to be guaranteed their full enjoyment without discrimination,
- (d) *Recalling* the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights, the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, the Convention on the Rights of the Child, and the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families,
- (e) *Recognizing* that disability is an evolving concept and that disability results from the interaction between persons with impairments and attitudinal and environmental barriers that hinders their full and effective participation in society on an equal basis with others,
- (f) *Recognizing* the importance of the principles and policy guidelines contained in the World Programme of Action concerning Disabled Persons and in the Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities in influencing the promotion, formulation and evaluation of the policies, plans, programmes and actions at the national, regional and international levels to further equalize opportunities for persons with disabilities,
- (g) *Emphasizing* the importance of mainstreaming disability issues as an integral part of relevant strategies of sustainable development,
- (h) *Recognizing also* that discrimination against any person on the basis of disability is a violation of the inherent dignity and worth of the human person,
- (i) *Recognizing further* the diversity of persons with disabilities,
- (j) *Recognizing* the need to promote and protect the human rights of all persons with disabilities, including those who require more intensive support,
- (k) *Concerned* that, despite these various instruments and undertakings, persons with disabilities continue to face barriers in their participation as equal members of society and violations of their human rights in all parts of the world,
- (l) *Recognizing* the importance of international cooperation for improving the living conditions of persons with disabilities in every country, particularly in developing countries,
- (m) *Recognizing* the valued existing and potential contributions made by persons with disabilities to the overall well-being and diversity of their communities, and that the promotion of the full enjoyment by persons with disabilities of their human rights and fundamental freedoms and of full participation by persons with disabilities will result in their enhanced sense of belonging and in significant advances in the human, social and economic development of society and the eradication of poverty,
- (n) *Recognizing* the importance for persons with disabilities of their individual autonomy and independence, including the freedom to make their own choices,
- (o) *Considering* that persons with disabilities should have the opportunity to be actively involved in decision-making processes about policies and programmes, including those directly concerning them,
- (p) *Concerned* about the difficult conditions faced by persons with disabilities who are subject to multiple or aggravated forms of discrimination on the basis of race, colour,

sex, language, religion, political or other opinion, national, ethnic, indigenous or social origin, property, birth, age or other status,

(q) *Recognizing* that women and girls with disabilities are often at greater risk, both within and outside the home of violence, injury or abuse, neglect or negligent treatment, maltreatment or exploitation,

(r) *Recognizing* that children with disabilities should have full enjoyment of all human rights and fundamental freedoms on an equal basis with other children, and recalling obligations to that end undertaken by States Parties to the Convention on the Rights of the Child,

(s) *Emphasizing* the need to incorporate a gender perspective in all efforts to promote the full enjoyment of human rights and fundamental freedoms by persons with disabilities,

(t) *Highlighting* the fact that the majority of persons with disabilities live in conditions of poverty, and in this regard recognizing the critical need to address the negative impact of poverty on persons with disabilities,

(u) *Bearing in mind* that conditions of peace and security based on full respect for the purposes and principles contained in the Charter of the United Nations and observance of applicable human rights instruments are indispensable for the full protection of persons with disabilities, in particular during armed conflicts and foreign occupation,

(v) *Recognizing* the importance of accessibility to the physical, social, economic and cultural environment, to health and education and to information and communication, in enabling persons with disabilities to fully enjoy all human rights and fundamental freedoms,

(w) *Realizing* that the individual, having duties to other individuals and to the community to which he or she belongs, is under a responsibility to strive for the promotion and observance of the rights recognized in the International Bill of Human Rights,

(x) *Convinced* that the family is the natural and fundamental group unit of society and is entitled to protection by society and the State, and that persons with disabilities and their family members should receive the necessary protection and assistance to enable families to contribute towards the full and equal enjoyment of the rights of persons with disabilities,

(y) *Convinced* that a comprehensive and integral international convention to promote and protect the rights and dignity of persons with disabilities will make a significant contribution to redressing the profound social disadvantage of persons with disabilities and promote their participation in the civil, political, economic, social and cultural spheres with equal opportunities, in both developing and developed countries,

Have agreed as follows:

Article 1

Purpose

The purpose of the present Convention is to promote, protect and ensure the full and equal enjoyment of all human rights and fundamental freedoms by all persons with disabilities, and to promote respect for their inherent dignity.

Persons with disabilities include those who have long-term physical, mental, intellectual or sensory impairments which in interaction with various barriers may hinder their full and effective participation in society on an equal basis with others.

Article 2

Definitions

For the purposes of the present Convention:

“Communication” includes languages, display of text, Braille, tactile communication, large print, accessible multimedia as well as written, audio, plain-language, human-reader and augmentative and alternative modes, means and formats of communication, including accessible information and communication technology;

“Language” includes spoken and signed languages and other forms of non-spoken languages;

“Discrimination on the basis of disability” means any distinction, exclusion or restriction on the basis of disability which has the purpose or effect of impairing or nullifying the recognition, enjoyment or exercise, on an equal basis with others, of all human rights and fundamental freedoms in the political, economic, social, cultural, civil or any other field. It includes all forms of discrimination, including denial of reasonable accommodation;

“Reasonable accommodation” means necessary and appropriate modification and adjustments not imposing a disproportionate or undue burden, where needed in a particular case, to ensure to persons with disabilities the enjoyment or exercise on an equal basis with others of all human rights and fundamental freedoms;

“Universal design” means the design of products, environments, programmes and services to be usable by all people, to the greatest extent possible, without the need for adaptation or specialized design. “Universal design” shall not exclude assistive devices for particular groups of persons with disabilities where this is needed.

Article 3

General principles

The principles of the present Convention shall be:

- (a) Respect for inherent dignity, individual autonomy including the freedom to make one’s own choices, and independence of persons;
- (b) Non-discrimination;
- (c) Full and effective participation and inclusion in society;
- (d) Respect for difference and acceptance of persons with disabilities as part of human diversity and humanity;
- (e) Equality of opportunity;
- (f) Accessibility;
- (g) Equality between men and women;
- (h) Respect for the evolving capacities of children with disabilities and respect for the right of children with disabilities to preserve their identities.

Article 4

General obligations

1. States Parties undertake to ensure and promote the full realization of all human rights and fundamental freedoms for all persons with disabilities without discrimination of any kind on the basis of disability. To this end, States Parties undertake:

- (a) To adopt all appropriate legislative, administrative and other measures for the implementation of the rights recognized in the present Convention;
- (b) To take all appropriate measures, including legislation, to modify or abolish existing laws, regulations, customs and practices that constitute discrimination against persons with disabilities;
- (c) To take into account the protection and promotion of the human rights of persons with disabilities in all policies and programmes;
- (d) To refrain from engaging in any act or practice that is inconsistent with the present Convention and to ensure that public authorities and institutions act in conformity with the present Convention;
- (e) To take all appropriate measures to eliminate discrimination on the basis of disability by any person, organization or private enterprise;
- (f) To undertake or promote research and development of universally designed goods, services, equipment and facilities, as defined in article 2 of the present Convention, which should require the minimum possible adaptation and the least cost to meet the specific needs of a person with disabilities, to promote their availability and use, and to promote universal design in the development of standards and guidelines;
- (g) To undertake or promote research and development of, and to promote the availability and use of new technologies, including information and communications technologies, mobility aids, devices and assistive technologies, suitable for persons with disabilities, giving priority to technologies at an affordable cost;
- (h) To provide accessible information to persons with disabilities about mobility aids, devices and assistive technologies, including new technologies, as well as other forms of assistance, support services and facilities;
- (i) To promote the training of professionals and staff working with persons with disabilities in the rights recognized in this Convention so as to better provide the assistance and services guaranteed by those rights.

2. With regard to economic, social and cultural rights, each State Party undertakes to take measures to the maximum of its available resources and, where needed, within the framework of international cooperation, with a view to achieving progressively the full realization of these rights, without prejudice to those obligations contained in the present Convention that are immediately applicable according to international law.

3. In the development and implementation of legislation and policies to implement the present Convention, and in other decision-making processes concerning issues relating to persons with disabilities, States Parties shall closely consult with and actively involve persons with disabilities, including children with disabilities, through their representative organizations.

4. Nothing in the present Convention shall affect any provisions which are more conducive to the realization of the rights of persons with disabilities and which may be contained in the law of a State Party or international law in force for that State. There

shall be no restriction upon or derogation from any of the human rights and fundamental freedoms recognized or existing in any State Party to the present Convention pursuant to law, conventions, regulation or custom on the pretext that the present Convention does not recognize such rights or freedoms or that it recognizes them to a lesser extent.

5. The provisions of the present Convention shall extend to all parts of federal states without any limitations or exceptions.

Article 5

Equality and non-discrimination

1. States Parties recognize that all persons are equal before and under the law and are entitled without any discrimination to the equal protection and equal benefit of the law.

2. States Parties shall prohibit all discrimination on the basis of disability and guarantee to persons with disabilities equal and effective legal protection against discrimination on all grounds.

3. In order to promote equality and eliminate discrimination, States Parties shall take all appropriate steps to ensure that reasonable accommodation is provided.

4. Specific measures which are necessary to accelerate or achieve de facto equality of persons with disabilities shall not be considered discrimination under the terms of the present Convention.

Article 6

Women with disabilities

1. States Parties recognize that women and girls with disabilities are subject to multiple discrimination, and in this regard shall take measures to ensure the full and equal enjoyment by them of all human rights and fundamental freedoms.

2. States Parties shall take all appropriate measures to ensure the full development, advancement and empowerment of women, for the purpose of guaranteeing them the exercise and enjoyment of the human rights and fundamental freedoms set out in the present Convention.

Article 7

Children with disabilities

1. States Parties shall take all necessary measures to ensure the full enjoyment by children with disabilities of all human rights and fundamental freedoms on an equal basis with other children.

2. In all actions concerning children with disabilities, the best interests of the child shall be a primary consideration.

3. States Parties shall ensure that children with disabilities have the right to express their views freely on all matters affecting them, their views being given due weight in accordance with their age and maturity, on an equal basis with other children, and to be provided with disability and age-appropriate assistance to realize that right.

Article 8

Awareness-raising

1. States Parties undertake to adopt immediate, effective and appropriate measures:
 - (a) To raise awareness throughout society, including at the family level, regarding persons with disabilities, and to foster respect for the rights and dignity of persons with disabilities;
 - (b) To combat stereotypes, prejudices and harmful practices relating to persons with disabilities, including those based on sex and age, in all areas of life;
 - (c) To promote awareness of the capabilities and contributions of persons with disabilities.
2. Measures to this end include:
 - (a) Initiating and maintaining effective public awareness campaigns designed:
 - (i) To nurture receptiveness to the rights of persons with disabilities;
 - (ii) To promote positive perceptions and greater social awareness towards persons with disabilities;
 - (iii) To promote recognition of the skills, merits and abilities of persons with disabilities, and of their contributions to the workplace and the labour market;
 - (b) Fostering at all levels of the education system, including in all children from an early age, an attitude of respect for the rights of persons with disabilities;
 - (c) Encouraging all organs of the media to portray persons with disabilities in a manner consistent with the purpose of the present Convention;
 - (d) Promoting awareness-training programmes regarding persons with disabilities and the rights of persons with disabilities.

Article 9

Accessibility

1. To enable persons with disabilities to live independently and participate fully in all aspects of life, States Parties shall take appropriate measures to ensure to persons with disabilities access, on an equal basis with others, to the physical environment, to transportation, to information and communications, including information and communications technologies and systems, and to other facilities and services open or provided to the public, both in urban and in rural areas. These measures, which shall include the identification and elimination of obstacles and barriers to accessibility, shall apply to, inter alia:
 - (a) Buildings, roads, transportation and other indoor and outdoor facilities, including schools, housing, medical facilities and workplaces;
 - (b) Information, communications and other services, including electronic services and emergency services.
2. States Parties shall also take appropriate measures to:
 - (a) Develop, promulgate and monitor the implementation of minimum standards and guidelines for the accessibility of facilities and services open or provided to the public;

- (b) Ensure that private entities that offer facilities and services which are open or provided to the public take into account all aspects of accessibility for persons with disabilities;
- (c) Provide training for stakeholders on accessibility issues facing persons with disabilities;
- (d) Provide in buildings and other facilities open to the public signage in Braille and in easy to read and understand forms;
- (e) Provide forms of live assistance and intermediaries, including guides, readers and professional sign language interpreters, to facilitate accessibility to buildings and other facilities open to the public;
- (f) Promote other appropriate forms of assistance and support to persons with disabilities to ensure their access to information;
- (g) Promote access for persons with disabilities to new information and communications technologies and systems, including the Internet;
- (h) Promote the design, development, production and distribution of accessible information and communications technologies and systems at an early stage, so that these technologies and systems become accessible at minimum cost.

Article 10

Right to life

States Parties reaffirm that every human being has the inherent right to life and shall take all necessary measures to ensure its effective enjoyment by persons with disabilities on an equal basis with others.

Article 11

Situations of risk and humanitarian emergencies

States Parties shall take, in accordance with their obligations under international law, including international humanitarian law and international human rights law, all necessary measures to ensure the protection and safety of persons with disabilities in situations of risk, including situations of armed conflict, humanitarian emergencies and the occurrence of natural disasters.

Article 12

Equal recognition before the law

1. States Parties reaffirm that persons with disabilities have the right to recognition everywhere as persons before the law.
2. States Parties shall recognize that persons with disabilities enjoy legal capacity on an equal basis with others in all aspects of life.
3. States Parties shall take appropriate measures to provide access by persons with disabilities to the support they may require in exercising their legal capacity.
4. States Parties shall ensure that all measures that relate to the exercise of legal capacity provide for appropriate and effective safeguards to prevent abuse in accordance with international human rights law. Such safeguards shall ensure that

measures relating to the exercise of legal capacity respect the rights, will and preferences of the person, are free of conflict of interest and undue influence, are proportional and tailored to the person's circumstances, apply for the shortest time possible and are subject to regular review by a competent, independent and impartial authority or judicial body. The safeguards shall be proportional to the degree to which such measures affect the person's rights and interests.

5. Subject to the provisions of this article, States Parties shall take all appropriate and effective measures to ensure the equal right of persons with disabilities to own or inherit property, to control their own financial affairs and to have equal access to bank loans, mortgages and other forms of financial credit, and shall ensure that persons with disabilities are not arbitrarily deprived of their property.

Article 13

Access to justice

1. States Parties shall ensure effective access to justice for persons with disabilities on an equal basis with others, including through the provision of procedural and age-appropriate accommodations, in order to facilitate their effective role as direct and indirect participants, including as witnesses, in all legal proceedings, including at investigative and other preliminary stages.

2. In order to help to ensure effective access to justice for persons with disabilities, States Parties shall promote appropriate training for those working in the field of administration of justice, including police and prison staff.

Article 14

Liberty and security of the person

1. States Parties shall ensure that persons with disabilities, on an equal basis with others:

(a) Enjoy the right to liberty and security of person;

(b) Are not deprived of their liberty unlawfully or arbitrarily, and that any deprivation of liberty is in conformity with the law, and that the existence of a disability shall in no case justify a deprivation of liberty.

2. States Parties shall ensure that if persons with disabilities are deprived of their liberty through any process, they are, on an equal basis with others, entitled to guarantees in accordance with international human rights law and shall be treated in compliance with the objectives and principles of this Convention, including by provision of reasonable accommodation.

Article 15

Freedom from torture or cruel, inhuman or degrading treatment or punishment

1. No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment. In particular, no one shall be subjected without his or her free consent to medical or scientific experimentation.

2. States Parties shall take all effective legislative, administrative, judicial or other measures to prevent persons with disabilities, on an equal basis with others, from being subjected to torture or cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.

Article 16

Freedom from exploitation, violence and abuse

1. States Parties shall take all appropriate legislative, administrative, social, educational and other measures to protect persons with disabilities, both within and outside the home, from all forms of exploitation, violence and abuse, including their gender-based aspects.

2. States Parties shall also take all appropriate measures to prevent all forms of exploitation, violence and abuse by ensuring, inter alia, appropriate forms of gender- and age-sensitive assistance and support for persons with disabilities and their families and caregivers, including through the provision of information and education on how to avoid, recognize and report instances of exploitation, violence and abuse. States Parties shall ensure that protection services are age-, gender- and disability-sensitive.

3. In order to prevent the occurrence of all forms of exploitation, violence and abuse, States Parties shall ensure that all facilities and programmes designed to serve persons with disabilities are effectively monitored by independent authorities.

4. States Parties shall take all appropriate measures to promote the physical, cognitive and psychological recovery, rehabilitation and social reintegration of persons with disabilities who become victims of any form of exploitation, violence or abuse, including through the provision of protection services. Such recovery and reintegration shall take place in an environment that fosters the health, welfare, self-respect, dignity and autonomy of the person and takes into account gender- and age-specific needs.

5. States Parties shall put in place effective legislation and policies, including women- and child-focused legislation and policies, to ensure that instances of exploitation, violence and abuse against persons with disabilities are identified, investigated and, where appropriate, prosecuted.

Article 17

Protecting the integrity of the person

Every person with disabilities has a right to respect for his or her physical and mental integrity on an equal basis with others.

Article 18

Liberty of movement and nationality

1. States Parties shall recognize the rights of persons with disabilities to liberty of movement, to freedom to choose their residence and to a nationality, on an equal basis with others, including by ensuring that persons with disabilities:

(a) Have the right to acquire and change a nationality and are not deprived of their nationality arbitrarily or on the basis of disability;

- (b) Are not deprived, on the basis of disability, of their ability to obtain, possess and utilize documentation of their nationality or other documentation of identification, or to utilize relevant processes such as immigration proceedings, that may be needed to facilitate exercise of the right to liberty of movement;
 - (c) Are free to leave any country, including their own;
 - (d) Are not deprived, arbitrarily or on the basis of disability, of the right to enter their own country.
2. Children with disabilities shall be registered immediately after birth and shall have the right from birth to a name, the right to acquire a nationality and, as far as possible, the right to know and be cared for by their parents.

Article 19

Living independently and being included in the community

States Parties to this Convention recognize the equal right of all persons with disabilities to live in the community, with choices equal to others, and shall take effective and appropriate measures to facilitate full enjoyment by persons with disabilities of this right and their full inclusion and participation in the community, including by ensuring that:

- (a) Persons with disabilities have the opportunity to choose their place of residence and where and with whom they live on an equal basis with others and are not obliged to live in a particular living arrangement;
- (b) Persons with disabilities have access to a range of in-home, residential and other community support services, including personal assistance necessary to support living and inclusion in the community, and to prevent isolation or segregation from the community;
- (c) Community services and facilities for the general population are available on an equal basis to persons with disabilities and are responsive to their needs.

Article 20

Personal mobility

States Parties shall take effective measures to ensure personal mobility with the greatest possible independence for persons with disabilities, including by:

- (a) Facilitating the personal mobility of persons with disabilities in the manner and at the time of their choice, and at affordable cost;
- (b) Facilitating access by persons with disabilities to quality mobility aids, devices, assistive technologies and forms of live assistance and intermediaries, including by making them available at affordable cost;
- (c) Providing training in mobility skills to persons with disabilities and to specialist staff working with persons with disabilities;
- (d) Encouraging entities that produce mobility aids, devices and assistive technologies to take into account all aspects of mobility for persons with disabilities.

Article 21

Freedom of expression and opinion, and access to information

States Parties shall take all appropriate measures to ensure that persons with disabilities can exercise the right to freedom of expression and opinion, including the freedom to seek, receive and impart information and ideas on an equal basis with others and through all forms of communication of their choice, as defined in article 2 of the present Convention, including by:

- (a) Providing information intended for the general public to persons with disabilities in accessible formats and technologies appropriate to different kinds of disabilities in a timely manner and without additional cost;
- (b) Accepting and facilitating the use of sign languages, Braille, augmentative and alternative communication, and all other accessible means, modes and formats of communication of their choice by persons with disabilities in official interactions;
- (c) Urging private entities that provide services to the general public, including through the Internet, to provide information and services in accessible and usable formats for persons with disabilities;
- (d) Encouraging the mass media, including providers of information through the Internet, to make their services accessible to persons with disabilities;
- (e) Recognizing and promoting the use of sign languages.

Article 22

Respect for privacy

1. No person with disabilities, regardless of place of residence or living arrangements, shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his or her privacy, family, home or correspondence or other types of communication or to unlawful attacks on his or her honour and reputation. Persons with disabilities have the right to the protection of the law against such interference or attacks.

2. States Parties shall protect the privacy of personal, health and rehabilitation information of persons with disabilities on an equal basis with others.

Article 23

Respect for home and the family

1. States Parties shall take effective and appropriate measures to eliminate discrimination against persons with disabilities in all matters relating to marriage, family, parenthood and relationships, on an equal basis with others, so as to ensure that:

- (a) The right of all persons with disabilities who are of marriageable age to marry and to found a family on the basis of free and full consent of the intending spouses is recognized;
- (b) The rights of persons with disabilities to decide freely and responsibly on the number and spacing of their children and to have access to age-appropriate information, reproductive and family planning education are recognized, and the means necessary to enable them to exercise these rights are provided;
- (c) Persons with disabilities, including children, retain their fertility on an equal basis with others.

2. States Parties shall ensure the rights and responsibilities of persons with disabilities, with regard to guardianship, wardship, trusteeship, adoption of children or similar institutions, where these concepts exist in national legislation; in all cases the best interests of the child shall be paramount. States Parties shall render appropriate assistance to persons with disabilities in the performance of their child-rearing responsibilities.
3. States Parties shall ensure that children with disabilities have equal rights with respect to family life. With a view to realizing these rights, and to prevent concealment, abandonment, neglect and segregation of children with disabilities, States Parties shall undertake to provide early and comprehensive information, services and support to children with disabilities and their families.
4. States Parties shall ensure that a child shall not be separated from his or her parents against their will, except when competent authorities subject to judicial review determine, in accordance with applicable law and procedures, that such separation is necessary for the best interests of the child. In no case shall a child be separated from parents on the basis of a disability of either the child or one or both of the parents.
5. States Parties shall, where the immediate family is unable to care for a child with disabilities, undertake every effort to provide alternative care within the wider family, and failing that, within the community in a family setting.

Article 24

Education

1. States Parties recognize the right of persons with disabilities to education. With a view to realizing this right without discrimination and on the basis of equal opportunity, States Parties shall ensure an inclusive education system at all levels and life long learning directed to:
 - (a) The full development of human potential and sense of dignity and self-worth, and the strengthening of respect for human rights, fundamental freedoms and human diversity;
 - (b) The development by persons with disabilities of their personality, talents and creativity, as well as their mental and physical abilities, to their fullest potential;
 - (c) Enabling persons with disabilities to participate effectively in a free society.
2. In realizing this right, States Parties shall ensure that:
 - (a) Persons with disabilities are not excluded from the general education system on the basis of disability, and that children with disabilities are not excluded from free and compulsory primary education, or from secondary education, on the basis of disability;
 - (b) Persons with disabilities can access an inclusive, quality and free primary education and secondary education on an equal basis with others in the communities in which they live;
 - (c) Reasonable accommodation of the individual's requirements is provided;
 - (d) Persons with disabilities receive the support required, within the general education system, to facilitate their effective education;
 - (e) Effective individualized support measures are provided in environments that maximize academic and social development, consistent with the goal of full inclusion.

3. States Parties shall enable persons with disabilities to learn life and social development skills to facilitate their full and equal participation in education and as members of the community. To this end, States Parties shall take appropriate measures, including:

(a) Facilitating the learning of Braille, alternative script, augmentative and alternative modes, means and formats of communication and orientation and mobility skills, and facilitating peer support and mentoring;

(b) Facilitating the learning of sign language and the promotion of the linguistic identity of the deaf community;

(c) Ensuring that the education of persons, and in particular children, who are blind, deaf or deafblind, is delivered in the most appropriate languages and modes and means of communication for the individual, and in environments which maximize academic and social development.

4. In order to help ensure the realization of this right, States Parties shall take appropriate measures to employ teachers, including teachers with disabilities, who are qualified in sign language and/or Braille, and to train professionals and staff who work at all levels of education. Such training shall incorporate disability awareness and the use of appropriate augmentative and alternative modes, means and formats of communication, educational techniques and materials to support persons with disabilities.

5. States Parties shall ensure that persons with disabilities are able to access general tertiary education, vocational training, adult education and lifelong learning without discrimination and on an equal basis with others. To this end, States Parties shall ensure that reasonable accommodation is provided to persons with disabilities.

Article 25

Health

States Parties recognize that persons with disabilities have the right to the enjoyment of the highest attainable standard of health without discrimination on the basis of disability. States Parties shall take all appropriate measures to ensure access for persons with disabilities to health services that are gender-sensitive, including health-related rehabilitation. In particular, States Parties shall:

(a) Provide persons with disabilities with the same range, quality and standard of free or affordable health care and programmes as provided to other persons, including in the area of sexual and reproductive health and population-based public health programmes;

(b) Provide those health services needed by persons with disabilities specifically because of their disabilities, including early identification and intervention as appropriate, and services designed to minimize and prevent further disabilities, including among children and older persons;

(c) Provide these health services as close as possible to people's own communities, including in rural areas;

(d) Require health professionals to provide care of the same quality to persons with disabilities as to others, including on the basis of free and informed consent by, inter alia, raising awareness of the human rights, dignity, autonomy and needs of persons

with disabilities through training and the promulgation of ethical standards for public and private health care;

(e) Prohibit discrimination against persons with disabilities in the provision of health insurance, and life insurance where such insurance is permitted by national law, which shall be provided in a fair and reasonable manner;

(f) Prevent discriminatory denial of health care or health services or food and fluids on the basis of disability.

Article 26

Habilitation and rehabilitation

1. States Parties shall take effective and appropriate measures, including through peer support, to enable persons with disabilities to attain and maintain maximum independence, full physical, mental, social and vocational ability, and full inclusion and participation in all aspects of life. To that end, States Parties shall organize, strengthen and extend comprehensive habilitation and rehabilitation services and programmes, particularly in the areas of health, employment, education and social services, in such a way that these services and programmes:

(a) Begin at the earliest possible stage, and are based on the multidisciplinary assessment of individual needs and strengths;

(b) Support participation and inclusion in the community and all aspects of society, are voluntary, and are available to persons with disabilities as close as possible to their own communities, including in rural areas.

2. States Parties shall promote the development of initial and continuing training for professionals and staff working in habilitation and rehabilitation services.

3. States Parties shall promote the availability, knowledge and use of assistive devices and technologies, designed for persons with disabilities, as they relate to habilitation and rehabilitation.

Article 27

Work and employment

1. States Parties recognize the right of persons with disabilities to work, on an equal basis with others; this includes the right to the opportunity to gain a living by work freely chosen or accepted in a labour market and work environment that is open, inclusive and accessible to persons with disabilities. States Parties shall safeguard and promote the realization of the right to work, including for those who acquire a disability during the course of employment, by taking appropriate steps, including through legislation, to, inter alia:

(a) Prohibit discrimination on the basis of disability with regard to all matters concerning all forms of employment, including conditions of recruitment, hiring and employment, continuance of employment, career advancement and safe and healthy working conditions;

(b) Protect the rights of persons with disabilities, on an equal basis with others, to just and favourable conditions of work, including equal opportunities and equal

remuneration for work of equal value, safe and healthy working conditions, including protection from harassment, and the redress of grievances;

(c) Ensure that persons with disabilities are able to exercise their labour and trade union rights on an equal basis with others;

(d) Enable persons with disabilities to have effective access to general technical and vocational guidance programmes, placement services and vocational and continuing training;

(e) Promote employment opportunities and career advancement for persons with disabilities in the labour market, as well as assistance in finding, obtaining, maintaining and returning to employment;

(f) Promote opportunities for self-employment, entrepreneurship, the development of cooperatives and starting one's own business;

(g) Employ persons with disabilities in the public sector;

(h) Promote the employment of persons with disabilities in the private sector through appropriate policies and measures, which may include affirmative action programmes, incentives and other measures;

(i) Ensure that reasonable accommodation is provided to persons with disabilities in the workplace;

(j) Promote the acquisition by persons with disabilities of work experience in the open labour market;

(k) Promote vocational and professional rehabilitation, job retention and return-to-work programmes for persons with disabilities.

2. States Parties shall ensure that persons with disabilities are not held in slavery or in servitude, and are protected, on an equal basis with others, from forced or compulsory labour.

Article 28

Adequate standard of living and social protection

1. States Parties recognize the right of persons with disabilities to an adequate standard of living for themselves and their families, including adequate food, clothing and housing, and to the continuous improvement of living conditions, and shall take appropriate steps to safeguard and promote the realization of this right without discrimination on the basis of disability.

2. States Parties recognize the right of persons with disabilities to social protection and to the enjoyment of that right without discrimination on the basis of disability, and shall take appropriate steps to safeguard and promote the realization of this right, including measures:

(a) To ensure equal access by persons with disabilities to clean water services, and to ensure access to appropriate and affordable services, devices and other assistance for disability-related needs;

(b) To ensure access by persons with disabilities, in particular women and girls with disabilities and older persons with disabilities, to social protection programmes and poverty reduction programmes;

- (c) To ensure access by persons with disabilities and their families living in situations of poverty to assistance from the State with disability-related expenses, including adequate training, counselling, financial assistance and respite care;
- (d) To ensure access by persons with disabilities to public housing programmes;
- (e) To ensure equal access by persons with disabilities to retirement benefits and programmes.

Article 29

Participation in political and public life

States Parties shall guarantee to persons with disabilities political rights and the opportunity to enjoy them on an equal basis with others, and shall undertake to:

(a) Ensure that persons with disabilities can effectively and fully participate in political and public life on an equal basis with others, directly or through freely chosen representatives, including the right and opportunity for persons with disabilities to vote and be elected, inter alia, by:

(i) Ensuring that voting procedures, facilities and materials are appropriate, accessible and easy to understand and use;

(ii) Protecting the right of persons with disabilities to vote by secret ballot in elections and public referendums without intimidation, and to stand for elections, to effectively hold office and perform all public functions at all levels of government, facilitating the use of assistive and new technologies where appropriate;

(iii) Guaranteeing the free expression of the will of persons with disabilities as electors and to this end, where necessary, at their request, allowing assistance in voting by a person of their own choice;

(b) Promote actively an environment in which persons with disabilities can effectively and fully participate in the conduct of public affairs, without discrimination and on an equal basis with others, and encourage their participation in public affairs, including:

(i) Participation in non-governmental organizations and associations concerned with the public and political life of the country, and in the activities and administration of political parties;

(ii) Forming and joining organizations of persons with disabilities to represent persons with disabilities at international, national, regional and local levels.

Article 30

Participation in cultural life, recreation, leisure and sport

1. States Parties recognize the right of persons with disabilities to take part on an equal basis with others in cultural life, and shall take all appropriate measures to ensure that persons with disabilities:

(a) Enjoy access to cultural materials in accessible formats;

(b) Enjoy access to television programmes, films, theatre and other cultural activities, in accessible formats;

(c) Enjoy access to places for cultural performances or services, such as theatres, museums, cinemas, libraries and tourism services, and, as far as possible, enjoy access to monuments and sites of national cultural importance.

2. States Parties shall take appropriate measures to enable persons with disabilities to have the opportunity to develop and utilize their creative, artistic and intellectual potential, not only for their own benefit, but also for the enrichment of society.
3. States Parties shall take all appropriate steps, in accordance with international law, to ensure that laws protecting intellectual property rights do not constitute an unreasonable or discriminatory barrier to access by persons with disabilities to cultural materials.
4. Persons with disabilities shall be entitled, on an equal basis with others, to recognition and support of their specific cultural and linguistic identity, including sign languages and deaf culture.
5. With a view to enabling persons with disabilities to participate on an equal basis with others in recreational, leisure and sporting activities, States Parties shall take appropriate measures:
 - (a) To encourage and promote the participation, to the fullest extent possible, of persons with disabilities in mainstream sporting activities at all levels;
 - (b) To ensure that persons with disabilities have an opportunity to organize, develop and participate in disability-specific sporting and recreational activities and, to this end, encourage the provision, on an equal basis with others, of appropriate instruction, training and resources;
 - (c) To ensure that persons with disabilities have access to sporting, recreational and tourism venues;
 - (d) To ensure that children with disabilities have equal access with other children to participation in play, recreation and leisure and sporting activities, including those activities in the school system;
 - (e) To ensure that persons with disabilities have access to services from those involved in the organization of recreational, tourism, leisure and sporting activities.

Article 31

Statistics and data collection

1. States Parties undertake to collect appropriate information, including statistical and research data, to enable them to formulate and implement policies to give effect to the present Convention. The process of collecting and maintaining this information shall:
 - (a) Comply with legally established safeguards, including legislation on data protection, to ensure confidentiality and respect for the privacy of persons with disabilities;
 - (b) Comply with internationally accepted norms to protect human rights and fundamental freedoms and ethical principles in the collection and use of statistics.
2. The information collected in accordance with this article shall be disaggregated, as appropriate, and used to help assess the implementation of States Parties' obligations under the present Convention and to identify and address the barriers faced by persons with disabilities in exercising their rights.
3. States Parties shall assume responsibility for the dissemination of these statistics and ensure their accessibility to persons with disabilities and others.

Article 32

International cooperation

1. States Parties recognize the importance of international cooperation and its promotion, in support of national efforts for the realization of the purpose and objectives of the present Convention, and will undertake appropriate and effective measures in this regard, between and among States and, as appropriate, in partnership with relevant international and regional organizations and civil society, in particular organizations of persons with disabilities. Such measures could include, inter alia:

- (a) Ensuring that international cooperation, including international development programmes, is inclusive of and accessible to persons with disabilities;
- (b) Facilitating and supporting capacity-building, including through the exchange and sharing of information, experiences, training programmes and best practices;
- (c) Facilitating cooperation in research and access to scientific and technical knowledge;
- (d) Providing, as appropriate, technical and economic assistance, including by facilitating access to and sharing of accessible and assistive technologies, and through the transfer of technologies.

2. The provisions of this article are without prejudice to the obligations of each State Party to fulfil its obligations under the present Convention.

Article 33

National implementation and monitoring

1. States Parties, in accordance with their system of organization, shall designate one or more focal points within government for matters relating to the implementation of the present Convention, and shall give due consideration to the establishment or designation of a coordination mechanism within government to facilitate related action in different sectors and at different levels.

2. States Parties shall, in accordance with their legal and administrative systems, maintain, strengthen, designate or establish within the State Party, a framework, including one or more independent mechanisms, as appropriate, to promote, protect and monitor implementation of the present Convention. When designating or establishing such a mechanism, States Parties shall take into account the principles relating to the status and functioning of national institutions for protection and promotion of human rights.

3. Civil society, in particular persons with disabilities and their representative organizations, shall be involved and participate fully in the monitoring process.

Article 34

Committee on the Rights of Persons with Disabilities

1. There shall be established a Committee on the Rights of Persons with Disabilities (hereafter referred to as “the Committee”), which shall carry out the functions hereinafter provided.

2. The Committee shall consist, at the time of entry into force of the present Convention, of twelve experts. After an additional sixty ratifications or accessions to

the Convention, the membership of the Committee shall increase by six members, attaining a maximum number of eighteen members.

3. The members of the Committee shall serve in their personal capacity and shall be of high moral standing and recognized competence and experience in the field covered by the present Convention. When nominating their candidates, States Parties are invited to give due consideration to the provision set out in article 4.3 of the present Convention.

4. The members of the Committee shall be elected by States Parties, consideration being given to equitable geographical distribution, representation of the different forms of civilization and of the principal legal systems, balanced gender representation and participation of experts with disabilities.

5. The members of the Committee shall be elected by secret ballot from a list of persons nominated by the States Parties from among their nationals at meetings of the Conference of States Parties. At those meetings, for which two thirds of States Parties shall constitute a quorum, the persons elected to the Committee shall be those who obtain the largest number of votes and an absolute majority of the votes of the representatives of States Parties present and voting.

6. The initial election shall be held no later than six months after the date of entry into force of the present Convention. At least four months before the date of each election, the Secretary-General of the United Nations shall address a letter to the States Parties inviting them to submit the nominations within two months. The Secretary-General shall subsequently prepare a list in alphabetical order of all persons thus nominated, indicating the State Parties which have nominated them, and shall submit it to the States Parties to the present Convention.

7. The members of the Committee shall be elected for a term of four years. They shall be eligible for re-election once. However, the term of six of the members elected at the first election shall expire at the end of two years; immediately after the first election, the names of these six members shall be chosen by lot by the chairperson of the meeting referred to in paragraph 5 of this article.

8. The election of the six additional members of the Committee shall be held on the occasion of regular elections, in accordance with the relevant provisions of this article.

9. If a member of the Committee dies or resigns or declares that for any other cause she or he can no longer perform her or his duties, the State Party which nominated the member shall appoint another expert possessing the qualifications and meeting the requirements set out in the relevant provisions of this article, to serve for the remainder of the term.

10. The Committee shall establish its own rules of procedure.

11. The Secretary-General of the United Nations shall provide the necessary staff and facilities for the effective performance of the functions of the Committee under the present Convention, and shall convene its initial meeting.

12. With the approval of the General Assembly, the members of the Committee established under the present Convention shall receive emoluments from United Nations resources on such terms and conditions as the Assembly may decide, having regard to the importance of the Committee's responsibilities.

13. The members of the Committee shall be entitled to the facilities, privileges and immunities of experts on mission for the United Nations as laid down in the relevant sections of the Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations.

Article 35

Reports by States Parties

1. Each State Party shall submit to the Committee, through the Secretary-General of the United Nations, a comprehensive report on measures taken to give effect to its obligations under the present Convention and on the progress made in that regard, within two years after the entry into force of the present Convention for the State Party concerned.
2. Thereafter, States Parties shall submit subsequent reports at least every four years and further whenever the Committee so requests.
3. The Committee shall decide any guidelines applicable to the content of the reports.
4. A State Party which has submitted a comprehensive initial report to the Committee need not, in its subsequent reports, repeat information previously provided. When preparing reports to the Committee, States Parties are invited to consider doing so in an open and transparent process and to give due consideration to the provision set out in article 4.3 of the present Convention.
5. Reports may indicate factors and difficulties affecting the degree of fulfilment of obligations under the present Convention.

Article 36

Consideration of reports

1. Each report shall be considered by the Committee, which shall make such suggestions and general recommendations on the report as it may consider appropriate and shall forward these to the State Party concerned. The State Party may respond with any information it chooses to the Committee. The Committee may request further information from States Parties relevant to the implementation of the present Convention.
2. If a State Party is significantly overdue in the submission of a report, the Committee may notify the State Party concerned of the need to examine the implementation of the present Convention in that State Party, on the basis of reliable information available to the Committee, if the relevant report is not submitted within three months following the notification. The Committee shall invite the State Party concerned to participate in such examination. Should the State Party respond by submitting the relevant report, the provisions of paragraph 1 of this article will apply.
3. The Secretary-General of the United Nations shall make available the reports to all States Parties.
4. States Parties shall make their reports widely available to the public in their own countries and facilitate access to the suggestions and general recommendations relating to these reports.
5. The Committee shall transmit, as it may consider appropriate, to the specialized agencies, funds and programmes of the United Nations, and other competent bodies,

reports from States Parties in order to address a request or indication of a need for technical advice or assistance contained therein, along with the Committee's observations and recommendations, if any, on these requests or indications.

Article 37

Cooperation between States Parties and the Committee

1. Each State Party shall cooperate with the Committee and assist its members in the fulfilment of their mandate.
2. In its relationship with States Parties, the Committee shall give due consideration to ways and means of enhancing national capacities for the implementation of the present Convention, including through international cooperation.

Article 38

Relationship of the Committee with other bodies

In order to foster the effective implementation of the present Convention and to encourage international cooperation in the field covered by the present Convention:

- (a) The specialized agencies and other United Nations organs shall be entitled to be represented at the consideration of the implementation of such provisions of the present Convention as fall within the scope of their mandate. The Committee may invite the specialized agencies and other competent bodies as it may consider appropriate to provide expert advice on the implementation of the Convention in areas falling within the scope of their respective mandates. The Committee may invite specialized agencies and other United Nations organs to submit reports on the implementation of the Convention in areas falling within the scope of their activities;
- (b) The Committee, as it discharges its mandate, shall consult, as appropriate, other relevant bodies instituted by international human rights treaties, with a view to ensuring the consistency of their respective reporting guidelines, suggestions and general recommendations, and avoiding duplication and overlap in the performance of their functions.

Article 39

Report of the Committee

The Committee shall report every two years to the General Assembly and to the Economic and Social Council on its activities, and may make suggestions and general recommendations based on the examination of reports and information received from the States Parties. Such suggestions and general recommendations shall be included in the report of the Committee together with comments, if any, from States Parties.

Article 40

Conference of States Parties

1. The States Parties shall meet regularly in a Conference of States Parties in order to consider any matter with regard to the implementation of the present Convention.

2. No later than six months after the entry into force of the present Convention, the Conference of the States Parties shall be convened by the Secretary-General of the United Nations. The subsequent meetings shall be convened by the Secretary-General of the United Nations biennially or upon the decision of the Conference of States Parties.

Article 41

Depositary

The Secretary-General of the United Nations shall be the depositary of the present Convention.

Article 42

Signature

The present Convention shall be open for signature by all States and by regional integration organizations at United Nations Headquarters in New York as of 30 March 2007.

Article 43

Consent to be bound

The present Convention shall be subject to ratification by signatory States and to formal confirmation by signatory regional integration organizations. It shall be open for accession by any State or regional integration organization which has not signed the Convention.

Article 44

Regional integration organizations

1. "Regional integration organization" shall mean an organization constituted by sovereign States of a given region, to which its member States have transferred competence in respect of matters governed by this Convention. Such organizations shall declare, in their instruments of formal confirmation or accession, the extent of their competence with respect to matters governed by this Convention. Subsequently, they shall inform the depositary of any substantial modification in the extent of their competence.
2. References to "States Parties" in the present Convention shall apply to such organizations within the limits of their competence.
3. For the purposes of article 45, paragraph 1, and article 47, paragraphs 2 and 3, any instrument deposited by a regional integration organization shall not be counted.
4. Regional integration organizations, in matters within their competence, may exercise their right to vote in the Conference of States Parties, with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Convention. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its member States exercises its right, and vice versa.

Article 45

Entry into force

1. The present Convention shall enter into force on the thirtieth day after the deposit of the twentieth instrument of ratification or accession.
2. For each State or regional integration organization ratifying, formally confirming or acceding to the Convention after the deposit of the twentieth such instrument, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after the deposit of its own such instrument.

Article 46

Reservations

1. Reservations incompatible with the object and purpose of the present Convention shall not be permitted.
2. Reservations may be withdrawn at any time.

Article 47

Amendments

1. Any State Party may propose an amendment to the present Convention and submit it to the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall communicate any proposed amendments to States Parties, with a request to be notified whether they favour a conference of States Parties for the purpose of considering and deciding upon the proposals. In the event that, within four months from the date of such communication, at least one third of the States Parties favour such a conference, the Secretary-General shall convene the conference under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of two thirds of the States Parties present and voting shall be submitted by the Secretary-General to the General Assembly for approval and thereafter to all States Parties for acceptance.
2. An amendment adopted and approved in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force on the thirtieth day after the number of instruments of acceptance deposited reaches two thirds of the number of States Parties at the date of adoption of the amendment. Thereafter, the amendment shall enter into force for any State Party on the thirtieth day following the deposit of its own instrument of acceptance. An amendment shall be binding only on those States Parties which have accepted it.
3. If so decided by the Conference of States Parties by consensus, an amendment adopted and approved in accordance with paragraph 1 of this article which relates exclusively to articles 34, 38, 39 and 40 shall enter into force for all States Parties on the thirtieth day after the number of instruments of acceptance deposited reaches two thirds of the number of States Parties at the date of adoption of the amendment.

Article 48

Denunciation

A State Party may denounce the present Convention by written notification to the Secretary-General of the United Nations. The denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

Article 49

Accessible format

The text of the present Convention shall be made available in accessible formats.

Article 50

Authentic texts

The Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts of the present Convention shall be equally authentic.

In witness thereof the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed the present Convention.

Egyesült Nemzetek Szervezete

EGYEZMÉNY A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ SZEMÉLYEK JOGAIRÓL

Preambulum

A jelen Egyezményben részes Részes Államok

- (a) Felidézik az Egyesült Nemzetek Kartájában rögzített alapelveket, amelyek a világon a szabadság, igazság és béke megalapozójaként tekintenek az emberi nem minden egyes tagjának veleszületett méltóságára és elidegeníthetetlen jogaira;
- (b) Elismerik, hogy az Egyesült Nemzetek az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata és a nemzetközi emberi jogi egyezmények értelmében kimondták és elfogadták, hogy minden ember bármiféle megkülönböztetés nélkül jogosult az ezekben meghatározott jogokra és szabadságjogokra;
- (c) Újra megerősítik az összes emberi jog és alapvető szabadságjog egyetemes, oszthatatlan, egymáshoz kapcsolódó és egymástól kölcsönösen függő voltát, valamint azt a követelményt, hogy a fogyatékossgal élő személyek jogait hátrányos megkülönböztetéstől mentesen, a legteljesebb mértékben gyakorolhassák;

- (d) Felidézik a következő egyezményeket: Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, a Nemzetközi Egyezmény a Faji Megkülönböztetés Valamennyi Fajtájának Kiküszöböléséért, az Egyezmény a Nőkkel Szembeni Hátrányos Megkülönböztetés Minden Formájának Megszüntetéséért, a Kínzás és más Kegyetlen, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód és Büntetés elleni Nemzetközi Egyezmény, a Gyermeki Jogokért Egyezmény, valamint a Migráns Munkások és Családjuk Jogait Védő Nemzetközi Egyezmény;
- (e) Elismerik, hogy a *fogyatékoság* folyamatosan formálódó fogalom, és, hogy a fogyatékoság a fogyatékosággal élő személyek, valamint az attitűdbeli, és környezeti akadályok interakciójának következménye, hiszen ezen akadályok gátolják a társadalomban történő teljes, hatékony, és másokkal egyenrangú részvételüket;
- (f) Elismerik a Fogyatékosággal Élő Személyekért Világprogram és a fogyatékosággal élő személyek esélyegyenlőségének megteremtését célzó standard szabályok és törvényalkotási irányvonalak fontosságát, amelyek befolyásuk révén előmozdítják a törvényalkotás, a programok, tervek és akciók kidolgozását és értékelését regionális, országos és nemzetközi szinten egyaránt, a fogyatékosággal élő személyek esélyegyenlőségének további segítése céljából;
- (g) Hangsúlyozzák, annak fontosságát, hogy a fogyatékoságügynek a főáramba vitele a fenntartható fejlődés releváns stratégiáinak szerves részét képezi;
- (h) Elismerik azt is, hogy bármely személlyel szemben a fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetés az egyén veleszületett méltóságán és értékén tett erőszak;
- (i) Elismerik továbbá a fogyatékosággal élő személyek sokféleségét;
- (j) Elismerik a fogyatékosággal élő személyek – ideértve a számottevőbb segítséget igénylők – emberi jogai támogatásának és védelmének szükségességét;
- (k) Aggodalmukat fejezik ki amiatt, hogy – a különböző eszközök és vállalások ellenére – a fogyatékosággal élő személyek továbbra is akadályokkal néznek szembe a társadalomban való egyenlő részvételük során, és amiatt, hogy emberi jogaik a világ minden táján sérülnek;
- (l) Felismerik a nemzetközi együttműködés fontosságát a fogyatékosággal élő személyek életkörülményeinek minden országban – különösképpen a fejlődő országokban – történő javítása érdekében;

- (m) Felismerik a fogyatékossgal élő személyek jelenlétének értékét, és közösségük általános jólétéhez, sokszínűségéhez való hozzájárulását, valamint, hogy emberi-, és szabadságjogaik legnagyobb élvezetének és a társadalomban való teljes részvételüknek a támogatása a társadalomhoz tartozás megerősödő érzését, valamint a társadalom jelentős humán, szociális és gazdasági fejlődését és a szegénység megszüntetését eredményezi;
- (n) Elismerik, hogy az autonómia és a függetlenség, – ideértve a szabad döntéshozatal jogát – fontos a fogyatékossgal élő személyek számára;
- (o) Figyelembe veszik, hogy a fogyatékossgal élő személyeket tevékenyen be kell vonni a különböző programokkal és politikával kapcsolatos döntéshozatali folyamatokba, különösen az őket közvetlenül érintőekbe;
- (p) Aggodalmukat fejezik ki azon nehéz körülmények miatt, amelyekkel a fogyatékossgal élő személyek szembesülnek, mivel ők a megkülönböztetés eltérő formáinak – így faj, bőrszín, nem, nyelv, vallási hovatartozás, politikai vagy egyéb nézetek, nemzeti, etnikai, veleszületett vagy szociális eredetű, tulajdonhoz, születéshez, életkorhoz, vagy egyéb státuszhoz kötődő fokozott és halmozott megkülönböztetés – alanyai;
- (q) Elismerik, hogy a fogyatékossgal élő lányok és nők gyakran az erőszak, sérülés, testi sértés, bántalmazás, elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, bántalmazás és kizsákmányolás nagyobb kockázatának vannak kitéve mind otthonukban, mind azon kívül;
- (r) Elismerik, hogy a fogyatékossgal élő gyermekek a többi gyermekkel egyenlő mértékben jogosultak az emberi és szabadságjogok élvezetére, s egyben emlékeztetik a Részes Államokat az Egyezmény a Gyermekek Jogairól keretében vállalt kötelezettségeikre;
- (s) Hangsúlyozzák annak szükségességét, hogy a nemi perspektíva megjelenjen a fogyatékossgal élő személyek emberi-, és szabadságjogainak maximális élvezetéért tett mindennemű erőfeszítés során;
- (t) Rávilágítanak arra, hogy a fogyatékossgal élő személyek többsége szegénységben él, és ennek tükrében elismerik annak elemi szükségességét, hogy a szegénységnek a fogyatékossgal élő személyekre gyakorolt negatív hatásával foglalkozzanak;
- (u) Szem előtt tartják, hogy az Egyesült Nemzetek Chartájában lefektetett célok és alapelvek teljes tiszteletben tartása a béke és biztonság alapfeltétele, és az emberi jogok betartását segítő jogi eszközök használata elengedhetetlen a fogyatékossgal élő személyek teljes körű védelméhez, különösen fegyveres összetűzések és idegen megszállás alkalmával;

- (v) Elismerik a fizikai, társadalmi akadálymentesség, valamint a fizikai, társadalmi, gazdasági és kulturális környezet, valamint az egészség és oktatás, illetőleg az információszerzés és a kommunikáció akadálymentességének fontosságát ahhoz, hogy a fogyatékossgal élő személyek képessé váljanak minden emberi joguk, és alapvető szabadságjoguk élvezetére;
- (w) Elfogadják, hogy minden egyénnek, aki közösségben él, és kötelezettségei vannak a többi emberrel és a társadalommal szemben, felelősen törekednie kell a Nemzetközi Emberi Jogi Kódex által elismert jogok elősegítésére és betartására;
- (x) Meg vannak győződve arról, hogy a társadalom természetes és alapvető egysége a család, amely jogosult a társadalom és az állam védelmének élvezetére, és hogy a fogyatékossgal élő személyek és családtagjaik a megfelelő védelmet és támogatást, annak érdekében, hogy a családok képesek legyenek hozzájárulni ahhoz, hogy a fogyatékossgal élő személyek teljes körűen és egyenértékűen élvezhessék jogaikat;
- (y) Meg vannak győződve arról, hogy egy átfogó és teljes nemzetközi egyezmény, amely elősegíti és védelmezi a fogyatékossgal élő személyek méltóságát, és emberi jogaik szabad gyakorlását, nagyban hozzájárul a fogyatékossgal élő személyek társadalmi hátrányainak megszüntetéséhez, és elősegíti a civil, politikai, gazdasági, szociális, és kulturális élet területén történő, egyenlő részvételüket a fejlett és a fejlődő országokban egyaránt.

A következőkben állapodtak meg:

1. cikk

Cél

1. A jelen Egyezmény célja az emberi jogok és alapvető szabadságjogok teljes körű és egyenlő élvezetének előmozdítása, védelme és biztosítása, valamint a velük született méltóság tiszteletben tartásának elérése a fogyatékossgal élő személyek számára.
2. Fogyatékossgal élő személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, mentális, intellektuális, vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozza az adott személy teljes körű, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását.

2. cikk

Meghatározások

A jelen Egyezmény céljainak megvalósítása érdekében:

1. A „kommunikáció” fogalmába tartoznak a nyelvek, a kivetített szöveg, a Braille-nyomtatás, a taktilis kommunikáció, a nagyméretű betűkkel történő nyomtatás, az akadálymentes multimédia, valamint a kommunikáció egyéb módjai és formái, úgy, mint az írott, a hangzó, és az egyszerű szöveg, a felolvasás illetőleg az augmentatív és alternatív módozatok, ideértve az akadálymentes kommunikációs és információs technológiát;
2. „Nyelv”-en értendő a beszélt nyelv, a jelnyelv, és a nem beszélt nyelv egyéb formái;
3. A „fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetés” bármilyen, a fogyatékoságon alapuló megkülönböztetést, kizárást vagy korlátozást jelent, amelynek célja vagy hatása az emberi jogok és alapvető szabadságjogok – mindenkit megillető, egyenlő alapokon történő – elismerésének, élvezetének vagy gyakorlásának megsértése vagy akadályozása a politikai, a gazdasági, a szociális, a kulturális, a polgári jogok terén, vagy bármely egyéb területen. Ez a hátrányos megkülönböztetés minden formáját magába foglalja, egyebek között az ésszerű alkalmazkodás megtagadását;
4. „Ésszerű alkalmazkodás”-on azon elengedhetetlen és megfelelő módosítások és változtatások megvalósítását értjük, amelyek nem jelentenek aránytalan és jogosulatlan terhet, és adott esetben szükségesek, hogy biztosítsák a fogyatékosággal élő személy alapvető emberi és szabadságjogainak a mindenkit megillető, egyenlő mértékű élvezetét és gyakorlását;
5. „Egyetemes tervezés”-en a termékek, a környezet, a programok és szolgáltatások oly módon történő tervezését értjük, hogy azok minden ember számára a lehető legnagyobb mértékben hozzáférhetőek legyenek adaptálás vagy speciális tervezés szükségessége nélkül. Az egyetemes tervezés nem zárhatja ki a fogyatékosággal élő személyek csoportjai számára szükséges támogató-segítő eszközök és technológiák indokolt esetben történő használatát.

3. cikk

Alapelvek

A jelen Egyezmény alapelvei a következők:

- (a) A veleszületett méltóság, az egyéni autonómia tisztelete – ideértve az egyéni döntéshozatalt és a személy szabadságát;
- (b) A diszkrimináció-mentesség;
- (c) A társadalomba való teljes körű és hatékony befogadás és részvétel;
- (d) A másság tisztelete, és a fogyatékosággal élő személyeknek az emberi sokszínűség és humanitás részeként történő elfogadása;
- (e) Az esélyegyenlőség;
- (f) Az akadálymentesség;
- (g) A nők és férfiak közötti egyenlőség;
- (h) A fogyatékosággal élő gyermekek formálódó képességeinek és identitásuk megőrzéséhez fűződő jogának tiszteletben tartása.

4. cikk

Általános köteleességek

1. A Részes Államok vállalják az alapvető emberi és szabadságjogok fogyatékossgal élő személyek esetében történő teljes körű biztosítását és előmozdítását a fogyatékossgal alapján történő bármiféle hátrányos megkülönböztetés nélkül. Ennek érdekében a Részes Államok vállalják, hogy:
 - (a) A megfelelő jogszabályi, hivatali és egyéb intézkedéseket végrehajtják a jelen Egyezményben elismert jogok gyakorlása érdekében;
 - (b) Megtesznek minden szükséges intézkedést, vagy jogi lépést a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetését elősegítő törvények, rendelkezések, szokások és gyakorlat módosítása, vagy eltörlése érdekében;
 - (c) A törvényhozás és minden program kidolgozása során figyelembe veszik a fogyatékossgal élő személyek emberi jogainak védelmét és azok előmozdítását;
 - (d) Tartózkodnak minden, a jelen Egyezménytől idegen eljárásban vagy gyakorlatban való részvételtől, és biztosítják, hogy a hatóságok és intézmények a jelen egyezménnyel összhangban folytassák tevékenységüket;
 - (e) Minden megfelelő intézkedést meghoznak, bármely magánszemély, intézmény vagy magánjellegű vállalkozás által, a fogyatékossgal alapján megvalósított hátrányos megkülönböztetés eltörlésének érdekében;
 - (f) Megvalósítják, vagy elősegítik az egyetemesen tervezett árucikkek, szolgáltatások, eszközök és berendezések kutatását, fejlesztését, amelyek megfelelnek a fogyatékossgal élő személyek speciális igényeinek, vagy a lehető legkisebb változtatás és anyagi ráfordítás révén speciális igényeikhez igazíthatóak, valamint elősegítik az egyetemes tervezést a szabványok és irányelvek fejlesztése során;
 - (g) Alkalmazzák, vagy elősegítik az új technikai fejlesztéseket, kutatásokat, hozzájárulnak azok elérhetőségének biztosításához, a fogyatékossgal élő személyeket segítő információs és kommunikációs, a mozgást elősegítő, valamint egyéb segítő technológiák, szolgáltatások és technikai megoldások elérhető áron történő elterjesztéséhez.
 - (h) Hozzáférhető információkat biztosítanak a fogyatékossgal élő személyek számára a közlekedést segítő eszközökről, a segédeszközökről és a technikai újdonságokról, csakúgy, mint a segítségnyújtás egyéb módjairól és a támogató szolgálatokról;
 - (i) A jelen Egyezményben elismert jogoknak megfelelően szorgalmazzák a fogyatékossgal élő személyekkel foglalkozó szakemberek képzését, annak érdekében, hogy hatékonyabban biztosítsák az e jogok által garantált segítségnyújtást és szolgáltatásokat.
2. Ami a gazdasági, szociális és kulturális jogokat illeti, a Részes Államok vállalják, hogy erőforrásaik felső határáig – amennyiben szükséges, nemzetközi együttműködés keretében – minden módjukban álló intézkedést megtesznek, tekintettel e jogok fokozatosan történő, teljes körű érvényesítésére, fenntartás nélkül, azonnal elfogadva a jelen Egyezmény által előírt, a nemzetközi jogokból adódó kötelezettségeket.

3. A jelen Egyezmény végrehajtása érdekében történő jogalkotás, vezérelvek kidolgozása és érvényre juttatása során, valamint egyéb, a fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos döntéshozatali folyamatokban az Egyezményben részes Részes Államok aktívan bevonják a fogyatékossgal élő személyeket, a fogyatékossgal élő gyermekeket, és szorosan együttműködnek velük az őket képviselő szervezetek útján.
4. A jelen Egyezményben foglaltakból semmi sem lehet hatással egyéb, a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényesítését bármely, a Részes Államok törvényei, vagy a Részes Államok vonatkozásában hatályos nemzetközi jogszabály által hatékonyabban szabályozó intézkedésre. A jelen Egyezményben részes Részes Államok által elismert vagy érvényesített emberi jogok és alapvető szabadságjogok nem korlátozódhatnak, vagy csorbulhatnak azzal a kifogással, hogy a jelen Egyezmény nem ismer el, vagy kisebb hangsúllyal értelmez bizonyos emberi vagy szabadságjogokat, amelyeket viszont az adott Részes Állam már törvénybe, szabályozásba vagy gyakorlatába foglalt.
5. Jelen Egyezmény rendelkezései – bármiféle korlátozás vagy kivétel nélkül – minden szövetségi állam minden részére vonatkoznak.

5. cikk

Egyenlőség és diszkriminációtól való mentesség

1. A Részes Államok elismerik, hogy a törvény előtt minden ember egyenlő, és megkülönböztetés nélkül jogosult a törvények által nyújtott védelemre és a törvény adta lehetőségek élvezetére.
2. A Részes Államok megtiltanak a fogyatékossgal alapján történő bármilyen megkülönböztetést, és minden téren biztosítják a fogyatékossgal élő személyek számára a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni egyenlő és hatékony jogi védelmet.
3. Az egyenlőség előmozdítása és a hátrányos megkülönböztetés eltörlése érdekében a Részes Államok kötelesek megtenni a szükséges lépéseket, így biztosítva az ésszerű alkalmazkodást.
4. A fogyatékossgal élő személyek tényleges egyenlőségének eléréséhez valamint a folyamat felgyorsításához szükséges speciális intézkedések a jelen Egyezmény értelmében nem tekintendők megkülönböztetésnek.

6. cikk

Fogyatékossgal élő nők

1. A Részes Államok elismerik, hogy a fogyatékossgal élő nők és lányok többszörös megkülönböztetésnek vannak kitéve, ezért olyan intézkedéseket hoznak, amelyek biztosítják valamennyi emberi és szabadságjog teljes körű és egyenlő élvezetét.
2. A Részes Államok meghozzák a szükséges intézkedéseket, hogy biztosítsák a nők teljes értékű fejlődését, előre haladását és hatalommal való felruházásukat, azért, hogy szavatolják számukra az ezen Egyezményben foglalt emberi és szabadságjogok gyakorlását és élvezetét.

7. cikk**A fogyatékossgal élő gyermekek**

1. A Részes Államok minden szükséges intézkedést meghoznak, hogy más gyerekekkel egyenlő módon biztosítsák a fogyatékossgal élő gyermekek valamennyi emberi jogának és alapvető szabadságjogának teljes körű élvezetét.
2. Minden, a fogyatékossgal élő gyermekekkel kapcsolatos intézkedés során a gyermekek legfőbb érdekének prioritást kell élveznie.
3. A Részes Államok biztosítják a fogyatékossgal élő gyermekeknek minden, őket érintő ügyben a szabad véleménynyilvánítás jogát. Véleményüket a gyermekek életkora és fejlettségi foka szerint kell súlyozni, más gyerekekkel egyenlő módon, valamint biztosítani kell e jogok érvényesítéséhez a fogyatékossguk és életkoruk szerint szükséges megfelelő segítséget.

8. cikk**A tudatosság növelése**

1. A Részes Államok vállalják, hogy azonnali, hatékony és megfelelő intézkedéseket foganatosítanak:
 - (a) A fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos tudatosság társadalmi szinten történő növelése érdekében, a családot is ideértve, és elősegítik a fogyatékossgal élő személyek jogainak és méltóságának elismerését;
 - (b) Az élet minden területén harcolnak a fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos sztereotípiák, az előítélet és bevett káros gyakorlatok ellen, ideértve azokat, amelyek az életkorral és a nemmel kapcsolatosak;
 - (c) Elősegítik a fogyatékossgal élő személyek képességeire és tevékeny hozzájárulására vonatkozó tudatosság növelését.
2. Az e célt szolgáló intézkedések tartalmazzák a következőket:
 - (a) Hatékony, a társadalmi tudatosság növelését célzó kampányok kezdeményezése és megszervezése:
 - (i) A fogyatékossgal élő személyek jogaira vonatkozó érzékenység fokozása.
 - (ii) A fogyatékossgal élő személyek pozitív megítélésnek támogatása és a mélyebb társadalmi tudatosság előremozdítása.
 - (iii) A fogyatékossgal élő személyek készségeinek, érdemeinek, képességeinek, valamint hozzájárulásuknak a munkahelyen és a munkaerőpiacon történő elismerésének elősegítése.
 - (b) A fogyatékossgal élő személyek jogainak tiszteletben tartását szorgalmazó magatartásforma tudatosításának támogatása a gyermekek korai életkorától kezdve az oktatás minden szintjén;
 - (c) A média minden orgánumának ösztönzése fogyatékossgal élő személyeknek, a jelen Egyezmény céljának megfelelő módon történő bemutatására;
 - (d) A fogyatékossgal élő személyekkel és jogaikkal kapcsolatos tudatosság-növelő képzési programok elősegítése.

9. cikk**Akadálymentesség**

1. Hogy a fogyatékossgal élő személyek képessé váljanak az önrendelkező életre és az élet minden területén történő legnagyobb részvételre, a Részes Államok minden szükséges intézkedést meghoznak a fogyatékossgal élő személyek fizikai környezethez, közlekedéshez, információhoz és kommunikációhoz történő akadálymentes, egyenlő hozzáféréseinek biztosítására, ideértve az információs és hírközlési technikákat és rendszereket, és a társadalom számára biztosított egyéb lehetőségeket és szolgáltatásokat, a városi és vidéki térségekben egyaránt. Ezen, az akadálymentességet előmozdító intézkedések – amelyek magukban foglalják az akadályok és korlátok felismerését és megszüntetését – vonatkoznak többek között:
 - (a) Az épületekre, az úthálózatra, a közlekedésre, és minden bel- és kültéri építményre, így az iskolákra, lakóházakra, orvosi létesítményekre és munkahelyekre;
 - (b) Az információ-szerzésre, a kommunikációra és egyéb szolgáltatásokra, köztük az elektronikus és sürgősségi szolgáltatásokra.
2. A Részes Államok minden szükséges intézkedést meghoznak az alábbiak érdekében is:
 - (a) A nyilvánosság számára elérhető lehetőségek vagy szolgáltatások akadálymentessége érdekében bevezetett minimális szabványok és irányelvek alkalmazásának fejlesztése, hatályba léptetése és ellenőrzése;
 - (b) Hogy biztosítsák azt, hogy a nyilvánosság számára hozzáférhető lehetőségeket és szolgáltatásokat kínáló magáncégek figyelembe vegyék a fogyatékossgal élő személyek számára elengedhetetlen akadálymentesség összes nézőpontját;
 - (c) Az akadálymentességgel foglalkozó képzések biztosítása fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatban lévő cégek számára;
 - (d) Braille, valamint könnyen érthető és olvasható jelzések biztosítása az épületekben és a nyilvánosság által látogatható helyeken;
 - (e) A közvetlen segítségnyújtás, így közvetítők – köztük a közlekedést segítő személyek, felolvasók és szakképzett jelnyelvi tolmácsok – biztosítása az épületek és a nyilvánosság által látogatható helyek akadálymentességének javítása érdekében;
 - (f) A segítségnyújtás további szükséges módjainak elősegítése a fogyatékossgal élő személyek információhoz való hozzáféréseinek biztosítása érdekében;
 - (g) Friss információkhoz, valamint kommunikációs technológiákhoz és rendszerekhez történő hozzáférés során – ideértve a világhálót – akadálymentes hozzáférés biztosítása fogyatékossgal élő személyek számára;
 - (h) Akadálymentes információs és hírközlési módszerek és rendszerek tervezésének, kifejlesztésének, gyártásának és terjesztésének korai szakaszban történő elősegítése annak érdekében, hogy e technikai újítások és rendszerek akadálymentessé tétele minimális költséggel járjon.

10. cikk

Az élethez való jog

A Részes Államok megerősítik, hogy az élethez való jog minden emberrel vele született, és meghoznak minden szükséges intézkedést, hogy biztosítsák, hogy a fogyatékossgal élő személyek a többi emberrel egyenlő mértékben és hatékonyan élvezhessék e jogukat.

11. cikk

Vészhelyzetek és humanitárius szükségállapotok

Nemzetközi jogi kötelezettségeik – ideértve a nemzetközi emberi jogi és humanitárius jogszabályokat – értelmében a Részes Államok vállalják, hogy vészhelyzetekben, így fegyveres konfliktus, humanitárius szükségállapotok és természeti katasztrófák esetén minden szükséges intézkedést meghoznak a fogyatékossgal élő személyek védelméért és biztonságáért.

12. cikk

A törvény előtti egyenlőség

1. A Részes Államok újfent megerősítik, hogy a fogyatékossgal élő személyeknek joguk van ahhoz, hogy mindenütt a törvény előtti felelősséggel tartozó személyként ismerjék el őket a törvény előtt;
2. A Részes Államok elismerik, hogy a fogyatékossgal élő személyek is az élet minden területén, a többi emberrel egyenlő mértékben, jogképeséget élveznek.
3. A Részes Államok meghozzák a szükséges intézkedéseket, amely biztosítja, hogy a fogyatékossgal élő személyek jogképeségének gyakorlásához szükséges segítség hozzáférhetővé váljon.
4. A Részes Államok biztosítják, hogy, a visszaélések elkerülése érdekében, a jogképeség gyakorlásához fűződő valamennyi intézkedés gondoskodik a megfelelő és hatékony védelemről a nemzetközi emberi joggal összhangban. E biztosítékok szavatolják, hogy a jogképeség gyakorlására vonatkozó intézkedések a személy jogait, akarát és vágyait tiszteletben tartás, valamint érdekellentétektől, és indokolatlan befolyásolástól mentesek, arányosak és a személy körülményeit tekintetbe vevők legyenek, és a lehető legrövidebb határidőn belül életbe lépjenek. Mindezek betartását hozzáértő, független és elfogulatlan hatóság vagy jogi testület rendszeresen felülvizsgálja. A biztosítékok arányban kell, hogy álljanak azzal a mértékkel, amelyben az intézkedések a személy jogait és érdekeit befolyásolják.
5. E cikk rendelkezései alapján a Részes Államok minden szükséges és hatékony intézkedést meghoznak annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek számára jogot biztosítsanak saját ingatlan birtoklására vagy öröklésére, saját pénzügyeik intézésére, bankkölcsönök, jelzálog-hitel és egyéb hitelformákhoz való hozzáférés egyenlő jogának biztosítására, és szavatolják, hogy a fogyatékossgal élő személyeket ne lehessen vagyonuktól önkényesen megfosztani.

13. cikk

Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés

1. A Részes Államok biztosítják a fogyatékossgal élő személyek másokkal egyenlő, hathatós hozzáférést az igazságszolgáltatáshoz, ideértve a mind eljárási szempontból, mind életkor szerint megfelelő alkalmazkodást, annak érdekében, hogy elősegítsék, hogy valamennyi jogi eljárás során, közvetett vagy közvetlen szereplőként, akár tanúként, a vizsgálati és más előkészítő szakaszban részt vegyenek.
2. A fogyatékossgal élő személyek igazságszolgáltatásban történő hatékony részvételének biztosítása érdekében a Részes Államok megfelelő képzéseket támogatnak az igazságszolgáltatásban dolgozók, köztük rendőrségi és büntetés-végrehajtási személyzet számára.

14. cikk

A személy szabadsága és biztonsága

1. A Részes Államok biztosítják, hogy a fogyatékossgal élő személyek másokkal egyenlő módon:
 - (a)élvezik a személy szabadsághoz és biztonsághoz való jogát;
 - (b)nincsenek szabadságuktól vagy biztonságuktól jogtalanul, vagy önkényesen megfosztva, s hogy a szabadság bárminemű korlátozása csak a jogszabályoknak megfelelően történhet, és hogy a fogyatékossgal semmilyen körülmények között nem igazolhatja a szabadságtól való megfosztást.
2. A Részes Államok biztosítják, hogy amennyiben a fogyatékossgal élő személyeket bármilyen módon megfosztják szabadságuktól, a többi emberrel egyenlően jogosultak a nemzetközi emberi jogi jogszabályok által nyújtott biztosítékokra, és hogy ügyüket a jelen Egyezmény alapelveivel és célkitűzéseivel – ideértve az ésszerű alkalmazkodásról szóló rendelkezést is – összhangban kezelik.

15. cikk

A kínzástól, kegyetlen, embertelen vagy durva bánásmódtól, valamint a megtorlástól való mentesség

1. Senkit sem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, vagy durva bánásmódnak, vagy megtorlásnak alávetni. Különösen tilos bárkit személyes beleegyezése nélkül orvosi, vagy tudományos kutatásba, vagy kísérletbe bevonni.
2. A Részes Államok minden szükséges és hatékony jogalkotási, közigazgatási és igazságszolgáltatási lépést, vagy egyéb intézkedést meghoznak annak érdekében, hogy megvédjék a fogyatékossgal élő személyeket mindennemű kínzástól, kegyetlen, embertelen vagy lealacsonyító bánásmódtól vagy megtorlástól.

16. cikk

A kizsákmányolástól, erőszaktól és bántalmazástól való mentesség

1. A Részes Államok meghoznak minden szükséges jogalkotási, közigazgatási, szociális, oktatási és egyéb intézkedést annak érdekében, hogy megvédjék a fogyatékossgal élő személyeket mind az otthonukban, mind azon kívül a kizsákmányolás, erőszak és bántalmazás minden fajtájától, ideértve a nemi jellegűeket is.
2. A Részes Államok továbbá minden megfelelő intézkedést meghoznak a kizsákmányolás, erőszak, vagy bántalmazás megelőzése érdekében, biztosítva – többek között – az életkornak és nemnek legmegfelelőbb támogatást és segítséget, a fogyatékossgal élő személyek, családjuk és a gondviselők számára, valamint ellátják őket a szükséges információkkal és felvilágosítással a kizsákmányolás, erőszak és bántalmazás elkerülésének, felismerésének és jelentésének módjairól. A Részes Államok biztosítják, hogy a védelmet biztosító szolgáltatások érzékenyek az életkor, nem és fogyatékossgág kérdésében.
3. A kizsákmányolás, erőszak és bántalmazás bármely formájának megelőzése érdekében a Részes Államok biztosítják, hogy minden, a fogyatékossgal élő személyek szolgálatára tervezett létesítmény és program független hatóságok hatékony megfigyelése alatt áll.
4. A Részes Államok minden szükséges intézkedést meghoznak a kizsákmányolás, erőszak, vagy bántalmazás áldozatául esett fogyatékossgal élő személyek fizikai, kognitív és pszichés felépülése, rehabilitációja és társadalmi reintegrációja érdekében, ideértve a védelmet biztosító szolgáltatásokon keresztül megvalósított intézkedéseket is. E felépülés és reintegráció a személy egészsége, jóléte, önbecsülése, méltósága és önállósága visszanyerését elősegítő környezetben történik, az életkorra és nemre jellemző szükségletek figyelembevételével.
5. A Részes Államok hatékony jogalkotást és politikát folytatnak, ideértve a nőkre és a gyermekekre vonatkozó jogalkotást és politikát is, annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyekkel szembeni kizsákmányolás, erőszak, vagy bántalmazás minden esete napvilágra kerüljön, vizsgálat tárgyát képezze, és – amennyiben szükséges – megtörténjen a felelősségre vonás.

17. cikk

Az egyén integritásának védelme

Minden fogyatékossgal élő személy a többi emberrel egyenlő mértékben jogosult fizikai és mentális integritásának tiszteletben tartására.

18. cikk

A mozgásszabadság és az állampolgárság szabadsága

1. A Részes Államok elismerik a fogyatékossgal élő személyek mozgásszabadsághoz, és lakóhely, valamint az állampolgárság szabad megválasztáshoz való jogát, másokkal egyenlő módon, és biztosítják számukra a következőket:
 - (a) Joguk van állampolgárságot szerezni, azt megváltoztatni, és nem foszthatók meg állampolgárságuktól önkényesen, vagy fogyatékossgáguk miatt;

- (b) Fogyatékoságuk okán nem foszthatók meg attól a képességüktől, hogy állampolgárságukat igazoló és személyazonosító okmányokat szerezzenek, birtokoljanak és használjanak, valamint hogy a maguk hasznára fordítsanak olyan fontos folyamatokat, mint a bevándorlási eljárás, amelyek a szabad helyváltoztatás jogának gyakorlásához szükségesek lehetnek;
 - (c) Bármely országot, sajátjukat is szabadon elhagyhatják;
 - (d) Nem foszthatók meg önkényesen, vagy fogyatékoságuk okán a saját országukba történő belépés jogától.
2. A fogyatékosággal élő gyermekeket, születésüket követően azonnal regisztrálják, és születésüktől kezdve joguk van saját névhez, állampolgársághoz jutáshoz, és – amennyire csak lehetséges – szüleik megismeréséhez és gondoskodásukhoz.

19. cikk

Önrendelkező élet és a közösségbe való befogadás

Az Egyezményben részes Részes Államok elismerik a fogyatékosággal élő személyek másokkal egyenlő, a közösségben való élethez és másokkal egyenlő választási lehetőségekhez való jogát; minden szükséges és hatékony intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy a fogyatékosággal élő személyek teljes mértékben élvezhessék e jogait és a teljes közösségi befogadást és részvételt, ideértve a következők biztosítását:

- (a) A fogyatékosággal élő személyeknek a mindenkit megillető lehetőségük van lakóhelyüknek és annak megválasztására, hogy hol és kivel élnek együtt, és nem kötelezhetőek bizonyos megszabott körülmények között élni;
- (b) A fogyatékosággal élő személyek számára hozzáférési lehetőséget biztosítanak többféle otthoni, intézményi és egyéb közösségi támogató szolgálathoz, ideértve a személyi segítséget, a közösségbe való beilleszkedés és az abban megvalósuló együttélés támogatására, valamint a közösségtől való elszigetelődés és kirekesztődés megelőzése céljából.
- (c) A nyilvánosság számára nyújtott közösségi szolgáltatások és létesítmények egyenlő módon hozzáférhetőek a fogyatékosággal élő személyek számára is, és kielégítik szükségleteiket.

20. cikk

Személyes mozgásszabadság

A Részes Államok hatékony intézkedéseket tesznek a fogyatékosággal élő személyek minél nagyobb fokú személyes mozgásszabadságának a lehető legnagyobb szabadsággal történő biztosítása érdekében ideértve, hogy:

- (a) Megkönnyítik a fogyatékosággal élő személyek személyes mozgását, az általuk választott időben és módon, valamint megfizethető költségek mellett;
- (b) Elősegítik, hogy a fogyatékosággal élő személyek a közlekedésben használatos, jó minőségű mozgást segítő eszközökhöz, berendezésekhez és segítő technológiákhoz hozzáférjenek, valamint, hogy igénybe vegyenek élő segítségnyújtást, és közvetítőket, ideértve, hogy ez elérhető áron valósuljon meg;

- (c) Mozgástréninget biztosítanak mind a fogyatékossgal élő személyek, mind pedig a velük foglalkozó szakemberek számára;
- (d) Ösztönzik a közlekedési segédeszközök, berendezések és segítő technológiák gyártóit, hogy vegyék figyelembe a mozgásszabadság valamennyi nézőpontját a fogyatékossgal élő személyek számára.

21. cikk

A vélemény és szólás szabadsága, és az információhoz való hozzáférés

A Részes Államok minden szükséges intézkedést meghoznak annak biztosítására, hogy a fogyatékossgal élő személyek gyakorolhassák a vélemény és szólás szabadságának jogát, és a mindenkit megillető módon nyerhessenek és oszthassanak meg információkat és gondolatokat az általuk választott bármely formában, a jelen Egyezmény 2. cikkében meghatározottak szerint, ideértve, hogy:

- (a) A közérdekű információk megfelelő időben és járulékos költségek nélkül biztosítják a fogyatékossgal élő személyek számára – a különböző fogyatékossg-típusoknak megfelelő – akadálymentes formában és technológia által;
- (b) A hivatali érintkezés során legyen elfogadott és támogatott a jelnyelv, a Braille-írás, az alternatív és augmentatív kommunikáció, valamint minden egyéb, a fogyatékossgal élő személyek által választott kommunikációs forma, eszköz és módzat;
- (c) Ösztönzik a tömegtájékoztatást, a nyilvánosság számára szolgáltatást nyújtó magánszolgáltatókat – ideértve az Internetet –, hogy az információkat és a szolgáltatásokat a fogyatékossgal élő személyek számára is hozzáférhető és igénybe vehető formában nyújtsák;
- (d) Ösztönzik a tömegtájékoztatást, ideértve az információk internetes terjesztőit, szolgáltatásaik hozzáférhetővé tételére fogyatékossgal élő személyek számára;
- (e) Elismerik, és elősegítik a jelnyelvek használatát.

22. cikk

A magánélet tiszteletben tartása

1. Egyetlen fogyatékossgal élő személy sem tehető ki – bárhol, bármilyen körülmények között éljen is – családi, otthoni, levelezési, vagy egyéb kommunikációja során megvalósuló önkényes, vagy törvénytelen behatolásnak, valamint becsületét, vagy jó hírét érintő törvénytelen támadásnak. Ilyen jellegű behatolással és támadással szemben a fogyatékossgal élő személyek törvény adta védelemre jogosultak.
2. A Részes Államok a mindenki mást is megillető módon védik a fogyatékossgal élő személyek személyes, egészségével és rehabilitációjával kapcsolatos információk titkosságát.

23. cikk

Az otthon és család tiszteletben tartása

1. A Részes Államok minden szükséges és hatékony intézkedést meghoznak a fogyatékossgal élő személyekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés másokkal egyenlő módon történő megszüntetéseért, a házasság, a család, a szülői szerep és a társ kapcsolatok terén, hogy ezáltal biztosítsák:
 - (a) Minden, házasságra érett életkorú fogyatékossgal élő személy jogát a házasságkötésre és a családalapításra, a házasulandó Részes Államok közös beleegyezésére és szabad akaratára alapozva;
 - (b) A fogyatékossgal élő személyek jogát, hogy szabadon és felelősségteljesen dönthessenek gyermekeik számát és érkezését illetően, hogy hozzáférést biztosítsanak az életkornak megfelelő információkhoz, reprodukzív és családtervezési oktatáshoz, valamint, hogy biztosítsák az e jogok gyakorlását lehetővé tevő eszközöket;
 - (c) A fogyatékossgal élő személyek, ideértve a gyerekeket, a többi emberrel egyenlő mértékben jogosultak termékenységük megtartására.
2. A Részes Államok a gondnokságra, a gyámságra, a felügyeletre, a gyermekek örökbefogadására, vagy hasonló intézményekre tekintettel biztosítják a fogyatékossgal élő személyek jogát és felelősségét, ott, ahol a nemzeti jogban ezek a fogalmak léteznek, minden esetben, minden mást megelőzően, a gyermek legfőbb érdekét szem előtt tartva. A Részes Államok megfelelő támogatást nyújtanak a fogyatékossgal élő személyek számára gyermekneveléssel kapcsolatos felelősségük gyakorlásához.
3. A Részes Államok biztosítják a fogyatékossgal élő gyermekek számára a családi élethez való, másokkal egyenlő jogát. Tekintettel e jogok érvényesítésére és a fogyatékossgal élő gyermekek eltitkolásának, elhagyásának, elhanyagolásának és elkülönítésének megelőzésére, a Részes Államok korai és átfogó információkat, szolgáltatásokat és támogatást biztosítanak a fogyatékossgal élő gyermekek és családjuk számára.
4. A Részes Államok biztosítják, hogy a gyermek ne legyen elválasztható szüleitől azok akarata ellenére, kivéve, amikor a bíróság által felülvizsgált illetékes hatóságok – a vonatkozó jogszabályok és eljárások figyelembe vételével – úgy határoznak, hogy az elválasztás a gyermek legfőbb érdekeinek szempontjából elengedhetetlenül szükséges. Semmilyen körülmények között sem választható el a gyermek szüleitől saját, illetőleg egyik, vagy mindkét szülő fogyatékossga okán.
5. A Részes Államok vállalják, hogy – amennyiben a közvetlen család képtelen ellátni a fogyatékossgal élő gyermeket –, minden erőfeszítést megtesznek, hogy biztosítsák az alternatív gondoskodást a tágabb családon belül, s, amennyiben ez nem megvalósítható, a közösségen belül, családi környezetben.

24. cikk

Oktatás

1. A Részes Államok elismerik a fogyatékossgal élő személyek oktatáshoz való jogát. E jog – diszkriminációtól mentes, és az esélyegyenlőséget szem előtt tartó – gyakorlásához a Részes Államok az oktatási rendszer minden szintjén biztosítják az inklúziót, és az élethosszig tartó tanulás lehetőségét, amelynek célja:

- (a) Az emberben rejlő képességek, a méltóságérzet és az önbecsülés maximális fejlesztése, valamint az emberi-, és szabadságjogok és az emberek különbözősége iránti tisztelet erősítése;
 - (b) A fogyatékossgal élő személyek személyiségének, tehetségének és kreativitásának fejlesztése éppúgy, mint mentális és fizikai teljesítményük teljes kibontakoztatása;
 - (c) A fogyatékossgal élő személyek képessé-tétele a szabad társadalomban való hatékony részvételre.
2. E jogok gyakorlásának érdekében a Részes Államok biztosítják, hogy:
- (a) Fogyatékossguk okán a fogyatékossgal élő személyek nincsenek kirekesztve az általános oktatási rendszerből, valamint hogy – fogyatékossguk okán – a fogyatékossgal élő gyermekek nincsenek kirekesztve az ingyenes kötelező általános- és középiskolai oktatásból;
 - (b) Lakóhelyük közösségének többi tagjával egyenlően, a fogyatékossgal élő személyek is hozzájutnak az inklúzív, díjtalan és minőségi általános- és középiskolai oktatáshoz;
 - (c) Gondoskodnak az egyén igényeihez történő ésszerűen alkalmazkodásról;
 - (d) A fogyatékossgal élő személyek megkapják a hatékony tanulásukat előmozdító szükséges támogatást az általános oktatási rendszerben.
 - (e) A teljes inklúzió céljával összhangban egyénre szabott, hatékony támogató intézkedéseket hoznak az akadémiai és szociális fejlődést maximalizáló környezetben.
3. A Részes Államok képessé teszik a fogyatékossgal élő személyeket életvezetési és szociális fejlődési készségek elsajátítására, hogy elősegítsék az oktatásban és a közösségben való teljes és egyenrangú részvételüket. E célból a Részes Államok meghozzák a szükséges intézkedéseket, többek között:
- (a) Elősegítik a Braille-írás, az alternatív írásmódok, az alternatív és augmentatív módok, a kommunikáció, a tájékozódás és a közlekedés formáinak és eszközeinek elsajátítását, valamint a kortársi támogatást és mentorálást;
 - (b) Elősegítik a jelnyelv elsajátítását, és támogatják a hallássérült közösség nyelvi identitását;
 - (c) Biztosítják hogy a vak, siket, valamint siketvak személyek – különösen a gyermekek – oktatása az egyén számára legmegfelelőbb nyelven, kommunikációs módszerrel és eszközökkel, valamint az akadémiai és szociális fejlődést maximálisan elősegítő környezetben történjék.
4. E jogok érvényesülésének biztosítása érdekében, a Részes Államok meghozzák a megfelelő intézkedéseket, hogy olyan tanárokat – köztük fogyatékossgal élő tanárokat – alkalmazzanak, akik megfelelő képesítéssel rendelkeznek a jelnyelv és/vagy a Braille-írás oktatására, valamint hogy az oktatás bármely szintjén tevékenykedő szakembereket és személyzetet képezzenek. Az ilyen képzések magukban foglalják a fogyatékossgal kapcsolatos tudatosság fejlesztését, valamint – a fogyatékossgal élő személyeket segítő – megfelelő alternatív és augmentatív módok, kommunikációs eszközök és formák, oktatási technikák és tananyagok használatát.

5. A Részes Államok biztosítják, hogy a fogyatékossgal élő személyek számára megkülönböztetés nélkül, a mindenkit megillető módon hozzáférhető a felsőoktatás, a szakképzés, a felnőttoktatás és az élethosszig tartó tanulás. E célból a biztosítják az ésszerű alkalmazkodást a fogyatékossgal élő személyek számára.

25. cikk

Egészség

A Részes Államok elismerik, hogy a fogyatékossgal élő személyek az egészség elérhető legmagasabb normájára jogosultak a fogyatékossgal alapján történő bármiféle megkülönböztetés nélkül. A Részes Államok minden szükséges intézkedést meghoznak, hogy a fogyatékossgal élő személyek hozzáférjenek az egészségügyi szolgáltatásokhoz, amelyeknek nemek szempontjából érzékenyeknek kell lenniük, ideértve az egészséghez kapcsolódó rehabilitációt. A Részes Államok különösképpen:

- (a) A többi emberrel azonos skálán, minőségben és normák szerint, ingyenesen, vagy megfizethető áron biztosítanak egészségügyi szolgáltatásokat a fogyatékossgal élő személyek számára, ideértve a nemiséggel és a termékenységgel kapcsolatos szolgáltatásokat, valamint a lakossági közegészségügyi programokat;
- (b) Fogyatékossgal élő személyek, közöttük a gyermekek és idősök számára is biztosítják a fogyatékossgukból adódóan szükséges, speciális egészségügyi szolgáltatásokat, ideértve a megfelelő korai felismerést és fejlesztést, valamint a további fogyatékossgok minimalizálását és megelőzését célzó szolgáltatásokat;
- (c) E szolgáltatásokat a lehető legközelebb hozzák az emberek saját közösségéhez, ideértve a vidéki régiókat is;
- (d) Az egészségügyi szakemberektől megkövetelik, hogy ugyanolyan minőségű ellátást biztosítsanak a fogyatékossgal élő személyeknek, mint másoknak, a szabad és tájékozott beleegyezés alapján; többek között az emberi jogok, az emberi méltóság és autonómia, valamint a fogyatékossgal élő személyek szükségleteinek tudatosítása érdekében, képzések, valamint etikai irányvonalak közhírré tétele révén az egészségügyben és a magánpraxisban;
- (e) Megtiltják a fogyatékossgal élő személyekkel szembeni diszkriminációt az egészségbiztosítás és életbiztosítás terén, azon országokban, ahol a jogszabályok azt megengedik; az ilyen jellegű biztosítási formákat igazságos és ésszerű formában biztosítják;
- (f) Kiküszöbölik bármely egészségügyi szolgáltatás, kezelés, étel vagy ital biztosításának a fogyatékossgra történő hivatkozással megvalósuló diszkriminatív megtagadását.

26. cikk

Habilitáció és rehabilitáció

1. A Részes Államok meghoznak minden szükséges és hatékony intézkedést – akár sorstársi támogatás révén is – a fogyatékkal élő személyek legnagyobb függetlenségének, fizikai, mentális, szociális és szakmai képességeinek, valamint az élet minden terén történő teljes inklúziójának és részvételének elérése és megtartása érdekében. E célból a Részes Államok átfogó rehabilitációs és rehabilitációs szolgáltatásokat és programokat hoznak létre, erősítik és kiterjesztik azokat, különösen az egészségügy, a foglalkoztatás, az oktatás és a szociális szolgáltatások terén, oly módon, hogy a rehabilitációs és rehabilitációs szolgáltatások és programok:
 - (a) a lehető legkorábbi szakaszban kezdődjenek, és az egyén szükségleteinek és erősségeinek multidiszciplináris értékelésén alapuljanak;
 - (b) támogassák a saját közösségben való részvételt és az abba történő befogadást, önkéntes alapon működjenek, és a fogyatékkal élő személyek lakóhelyéhez – a vidéki régiókat is ideértve – a lehető legközelebb legyenek.
2. A Részes Államok támogatják a rehabilitációs és rehabilitációs szolgáltatásokban dolgozó szakemberek és személyzet képzésének és továbbképzésének fejlesztését.
3. A Részes Államok támogatják a rehabilitáció és rehabilitáció során használható, a fogyatékkal élő személyek számára tervezett támogató-segítő eszközök és technológiák elérhetőségét, ismeretét és használatát.

27. cikk

Munkavállalás és foglalkoztatás

1. A Részes Államok elismerik a fogyatékkal élő személyek munkavállaláshoz fűződő, mindenkit megillető jogát; ez a szabadon választott munka révén, a nyílt, inkluzív és a fogyatékkal élő személyek számára akadálymentes munkaerőpiacon történő keresethez jutás lehetőségének jogát jelenti. A Részes Államok vigyázzák és segítik – az alkalmazotti idő során szerzett fogyatékkal eseten is – a munkához való jog érvényesülését, meghozva a szükséges lépéseket, akár törvényalkotás útján is, azáltal, hogy többek között:
 - (a) Megtiltanak mindennemű, a fogyatékkal élő személyek alapján történő, a munkavállalás bármely formájával kapcsolatos megkülönböztetést a munkavállalók kiválasztása, bérezése, a munkahely-választás, a munka tartós végzése, a munkahelyi előmenetel, és a munkabiztonság terén;
 - (b) A mindenkit megillető módon védik a fogyatékkal élő személyek igazságos és kedvező munkakörülményekhez, így az esélyegyenlőséghez és az egyenlő munkáért járó egyenlő bérhez, valamint biztonságos és egészséges munkakörülményekhez, ideértve a zaklatás elleni védelmet, és a sérelmek orvoslását;
 - (c) Biztosítják, hogy a fogyatékkal élő személyek a mindenkit megillető módon gyakorolhassák munkaügyi és szakszervezeti jogaikat;
 - (d) Képessé teszik a fogyatékkal élő személyeket, hogy hatékonyan bekapcsolódhassanak az elhelyezkedést segítő általános technikai programokba és az elhelyezkedés folyamatát támogató szolgáltatásokba, valamint munkába illesztő szolgáltatásokba, a szakképzésbe és a szakmailag továbbvezető képzésekbe is;

- (e) A munkaerőpiacon előmozdítják a fogyatékossgal élő személyek elhelyezkedési és előrelépési lehetőségeit, valamint segítséget nyújtanak a munkahely felkutatása, annak megszerzése, megtartása, és a munkába történő visszakérülés során;
 - (f) Támogatják az ön-foglalkoztatás, a vállalkozás, a szövetkezetek fejlesztésének lehetőségeit és az egyéni vállalkozások indítását;
 - (g) Fogyatékossgal élő személyeket foglalkoztatnak a közsférában;
 - (h) Megfelelő politika és intézkedések fogantatása révén elősegítik a fogyatékossgal élő személyek magánszektorban történő alkalmazását, amibe beletartozhatnak a megerősítő és ösztönző programok, és egyéb intézkedések;
 - (i) Biztosítják, hogy gondoskodjanak az ésszerű alkalmazkodásról a fogyatékossgal élő személyek számára a munkahelyen;
 - (j) Gondoskodnak a fogyatékossgal élő személyek számára munkatapasztalat szerzéséről a nyílt munkaerőpiacon;
 - (k) Gondoskodnak a fogyatékossgal élő személyek szakmai és foglalkozási rehabilitációjáról, munkában tartási és munkába visszavezetési programjairól.
2. A Részes Államok biztosítják, hogy a fogyatékossgal élő személyeket nem tartják rabszolgasorban, szolgaságban, valamint hogy részesülnek a kötelező, vagy kényszermunkával szemben mindenkit megillető védelemben.

28. cikk

Megfelelő életszínvonal és szociális védelem

1. A Részes Államok elismerik a fogyatékossgal élő személyek és családjuk megfelelő életkörülményekhez, így megfelelő táplálékhoz, ruházathoz és otthonhoz, valamint életkörülményeik folyamatos fejlesztéséhez való jogát, és megteszik a megfelelő intézkedéseket, hogy megvédjék és támogassák e jog megvalósulását a fogyatékossgal alapuló hátrányos megkülönböztetés nélkül.
2. A Részes Államok elismerik a fogyatékossgal élő személyek szociális védelemhez való jogát, valamint azt, hogy e jog élvezete a fogyatékossgal alapján történő diszkriminációtól mentesen valósul meg, és meg hozzák a megfelelő intézkedéseket annak védelme és támogatása érdekében, ideértve olyan intézkedéseket, amelyek:
 - (a) Biztosítják a fogyatékossgal élő személyek másokkal egyenlő hozzáférését a tiszta vízhez, és biztosítják a megfelelő és megfizethető szolgáltatásokhoz, eszközökhöz és a fogyatékossgal kapcsolatos támogatáshoz való hozzájutást;
 - (b) Biztosítják a fogyatékossgal élő személyek, különösen a lányok, nők és idősek, szociális védelmét és a szegénység csökkentését célzó programokhoz való hozzáférését;
 - (c) Biztosítják a szegénységben fogyatékossgal élő személyek és családjuk, a fogyatékossgal okán fellépő kiadásainak – a megfelelő képzési forma, tanácsadás, anyagi segítségnyújtás és a hosszabb ideig tartó gondoskodás – állami támogatását;
 - (d) Biztosítják a fogyatékossgal élő személyek részvételét a nemzeti otthonteremtő közprogramokban;

- (e) Biztosítják a fogyatékossgal élő személyek nyugdíjszerű juttatásokhoz való, másokkal egyenlő hozzáférését.

29. cikk

A politikai életben és közéletben való részvétel

A Részes Államok garantálják a fogyatékossgal élő személyek számára politikai jogaik élvezetét és a mindenkit megillető gyakorlását, és vállalják, hogy

- (a) Biztosítják a fogyatékossgal élő személyek mindenkit megillető politikai-és közéletben való hatékony, s a nemzeti joggyakorlatnak megfelelően történő közvetlen, vagy a maguk választotta képviselők útján történő részvételét, ideértve a fogyatékossgal élő személyek szavazáshoz, valamint megválasztásukhoz való jogát, egyebek mellett:
 - (i) a szavazás folyamatának, létesítményeinek és dokumentumainak megfelelő, akadálymentes és könnyen érthetőségének biztosítása révén;
 - (ii) Választások, és népszavazások alkalmával védik a fogyatékossgal élő személyek külső ráhatástól mentes, titkos szavazáshoz való jogát, valamint a választásokon történő részvételét, a kormányzás bármely szintjén hatékonyan hivatalt viseljenek, és bármilyen közfunkciónak megfeleljenek elősegítve a segítő és új technológiák használatát, amennyiben erre szükség van;
 - (iii) Garantálják a fogyatékossgal élő választópolgárok akaratának szabad kifejezését, és e célból kérésükre – amennyiben szükséges – a szavazás során, általuk megjelölt segítőik részvételének engedélyezését.
- (b) Aktívan olyan környezetet támogatnak, amelyben a fogyatékossgal élő személyek megkülönböztetéstől mentesen, a többi emberrel egyenlően, hatékonyan és teljes mértékben részt tudnak venni a közügyekben, valamint ösztönzik részvételüket a közügyekben, ideértve:
 - (i) az ország politikai életével és közéletével foglalkozó nem kormányzati szervezetekben, egyesületekben, valamint a pártok tevékenységeiben és szervezetében való részvételt;
 - (ii) a fogyatékossgal élő személyeket nemzetközi, nemzeti, regionális és helyi szinten képviselő szervezetek létrehozását, és az azokhoz történő csatlakozást.

30. cikk

A kulturális életben, rekreációban, szabadidős tevékenységekben és sportban való részvétel

1. A Részes Államok elismerik a fogyatékossgal élő személyeknek a kulturális életben való részvételhez való, mindenkit megillető jogát, és minden megfelelő intézkedést meghoznak, hogy a fogyatékossgal élő személyek:
 - (a) Akadálymentes formában élvezzék a hozzáférést a kulturális dokumentumokhoz;
 - (b) Akadálymentes formában élvezhessék a televízió műsorait, a filmeket, színházat és egyéb kulturális tevékenységeket;

- (c)Hozzáférjenek a kulturális rendezvényeket, vagy az olyan szolgáltatásokat kínáló színhelyekhez, mint a színházak, múzeumok, filmszínházak, könyvtárak, és turisztikai szolgáltatások, valamint – amennyire csak lehetséges – az emlékhelyekhez és a nemzeti kultúra szempontjából fontossággal bíró helyekhez.
2. A Részes Államok megfelelő intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek lehetőséggel bírjanak alkotó, művészi és szellemi készségeik fejlesztésére és alkalmazására; nem csupán saját céljaik elérése, hanem a társadalom gazdagítása érdekében.
 3. A Részes Államok a nemzetközi joggal összhangban minden megfelelő lépést megtesznek annak érdekében, hogy a szellemi tulajdon védelmét célzó törvények ne jelentsenek ésszerűtlen, vagy diszkriminatív jellegű akadályt a fogyatékossgal élő személyek számára a kulturális dokumentumokhoz való hozzáférés során.
 4. A fogyatékossgal élő személyek a mindenkit megillető módon jogosultak sajátos kulturális és nyelvi identitásuk elismerésére és támogatására, ideértve a jelnyelvet és a siketkultúrát.
 5. A fogyatékossgal élő személyek mindenkit megillető részvételének biztosítása céljából a rekreációs, szabadidős és sport tevékenységekben a Részes Államok meghozzák a megfelelő intézkedéseket, hogy:
 - (a)A lehető legnagyobb mértékben bátorítsák és előmozdítsák a fogyatékossgal élő személyek részvételét az integrált sporttevékenységekben, minden szinten;
 - (b)Biztosítsák a fogyatékossgal élő személyek számára a fogyatékossgal típusához igazodó, speciális rekreációs és sporttevékenységek szervezésének, fejlesztésének és az ezekben való részvételnek a lehetőségét, valamint a velük kapcsolatos képzést, edzést és a szükséges forrásokat, másokkal egyenlő feltételek mellett;
 - (c)Biztosítsák a fogyatékossgal élő személyek hozzáférnek a sport, rekreációs és turisztikai helyekhez.
 - (d)Biztosítsák a fogyatékossgal élő gyermekek más gyermekekkel egyenlő, akadálymentes részvételét játékokban, sport- és rekreációs tevékenységekben, ideértve az iskolarendszerben előforduló ezen tevékenységeket;
 - (e)Biztosítsák, hogy a fogyatékossgal élő személyek akadálymentesen igénybe vehessék a rekreációs, szabadidős, sport- és turisztikai tevékenységeket szervezők szolgáltatásait.

31. cikk

Statisztika és adatgyűjtés

1. A Részes Államok vállalják, hogy összegyűjtik a megfelelő információkat – ideértve statisztikai és kutatási adatokat a jelen Egyezmény hatályba léptetéséhez szükséges politika kialakítása és megvalósítása céljából. Az adatgyűjtés és adatkezelés folyamatának:
 - (a)Meg kell felelnie a jogszabályok által megszabott védelemnek, ideértve az adatvédelmi jogszabályokat, hogy biztosítsák a titkosságot és a fogyatékossgal élő személyek magánéletének tiszteltetését;

- (b) Meg kell felelnie az alapvető emberi jogok és szabadságjogok, valamint az adatgyűjtés és adathasználat nemzetközileg elfogadott normáinak.
2. Az ezzel a cikkel összhangban összegyűjtött információ, megfelelő módon részeire bontandó, így segítve, a Részes Államoknak a jelen Egyezményben foglalt kötelességei teljesítését, valamint a fogyatékossgal élő személyek joggyakorlási akadályainak azonosítását és leküzdését.
 3. A Részes Államok magukra vállalják az ezen információ terjesztésével járó felelősséget, valamint biztosítják az ezen adatokhoz történő akadálymentes hozzáférést a fogyatékossgal élő személyek és mások számára.

32. cikk

Nemzetközi együttműködés

1. A Részes Államok felismerik a nemzetközi együttműködés fontosságát, és elősegítik azt a jelen Egyezmény célkitűzéseinek megvalósítására tett nemzeti erőfeszítések támogatásával, valamint hatékony és megfelelő intézkedéseket hoznak a Részes Államok között, és amennyiben ez szükséges, a kapcsolódó nemzetközi és regionális szervezetekkel, a civil társadalommal, különösen pedig a fogyatékossgal élő személyeket tömörítő szervezetekkel történő együttműködés kialakítása révén. Ezen intézkedések többek között:
 - (a) Biztosítják a nemzetközi együttműködés és nemzetközi fejlesztési programok fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos befogadó voltát, és akadálymentességét;
 - (b) Előmozdítják és támogatják a kapacitások fejlesztését, ideértve az információ- és tapasztalatcsere, a képzési programok és a legjobb gyakorlatok kölcsönös megismertetésének útját;
 - (c) Elősegítik a kutatási együttműködést, és a tudományos és technikai tudás megszerzésének lehetőségét, valamint;
 - (d) Szükség esetén technikai és gazdasági segítségről gondoskodnak, ideértve az akadálymentes és segítő technológiákhoz való hozzáférést és azok megosztásának elősegítését, valamint a technológiatranszfert.
2. E cikk előírásainak betartása fenntartás nélkül minden Részes Állam kötelessége, annak érdekében, hogy a jelen Egyezményben foglalt kötelezettségek teljesüljenek.

33. cikk

Nemzeti szintű teljesítés és ellenőrzés

1. A jelen Egyezmény megvalósulásának érdekében a Részes Államok saját szervezeti rendszerüknek megfelelően kijelölnek egy, vagy több központi kormányzati szereplőt, illetőleg körültekintően eljárva koordinációs mechanizmust hoznak létre, vagy választanak ki a kormányzati struktúrában belül a különböző szektorokban és szinteken zajló, kapcsolódó tevékenységek ösztönzésére.

2. A Részes Államok – jogi és közigazgatási rendszerükkel összhangban – a Részes Államon belül fenntartanak, erősítenek, kijelölnek, vagy létrehozhatnak egy, vagy több független mechanizmust magában foglaló keretet, a megfelelő módon, amely segíti, védi és ellenőrzi a jelen Egyezmény megvalósítását. E mechanizmus kiválasztása, vagy létrehozatala során a Részes Államok figyelembe veszik az emberi jogok védelmét és segítségét célzó nemzeti intézmények státuszának és működésének alapelveit.
3. A civil társadalmat – különösen a fogyatékossgal élő személyeket és az őket képviselő szervezeteket – be kell vonni az ellenőrzési folyamatokba, és azokban teljes részvételüket biztosítani kell.

34. cikk

A Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Bizottsága

1. A Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Bizottsága (továbbiakban 'a Bizottság'), az alábbi tevékenységek ellátása érdekében jön létre.
2. A jelen Egyezmény hatályba lépésének pillanatában a Bizottság 12 szakemberből áll. Az Egyezmény további 60 megerősítését, vagy hozzá való csatlakozást követően a Bizottság létszáma 6 fővel bővül, elérve, a 18 fős legnagyobb létszámot.
3. A Bizottság tagjai személyes minőségükben vesznek részt, magas erkölcsiségűek, és a jelen Egyezmény által lefedett szakterület elismert, és neves szakemberei. Kívánatos, hogy jelöltjük kijelölésekor a Részes Államok kellően mérlegeljék a jelen Egyezmény 4. cikk 3. bekezdésében foglalt rendelkezéseket.
4. A Bizottság tagjait a Részes Államok választják, figyelembe véve az igazságos földrajzi megoszlást, az eltérő civilizációs formákat, és uralkodó jogrendeket, a kiegyensúlyozott nemi képviseltséget, és a fogyatékossgal élő szakértők arányát.
5. A Bizottság tagjait titkos szavazással választják a Részes Államok által a saját nemzetiségeik közül jelölt személyek listájáról a Részes Államok Konferenciájának ülései alkalmával. Ezen üléseken, amelyeken a határozatképességhez a Részes Államok kétharmadának részvétele szükséges, a Bizottság megválasztott tagjaivá, azon jelöltek válnak, akik a legtöbb szavazatot, valamint a Részes Államok a jelenlévő és szavazó képviselői szavazatainak abszolút többségét elnyerték.
6. Az első választást a jelen Egyezmény hatályba lépését követő hat hónapon belül tartják meg. Legalább négy hónappal minden választást megelőzően az Egyesült Nemzetek Főtitkára írásban felhívja a Részes Államokat, hogy két hónapon belül nyújtsák be a jelöléseket. Ezt követően a Főtitkár betűrendes névjegyzéket készít az így javasolt összes jelölt nevével, feltüntetve a jelölő Részes Államot, majd továbbítja azt a jelen Egyezményben részes Részes Államoknak.
7. A Bizottság tagjait négyéves időtartamra választják. Újbóli megválasztásra a tagok további egy alkalommal jogosultak. A Bizottság hat tagjának hivatali ideje azonban az első megválasztást követő második év végén lejár. E hat tag nevééről, azonnal az első választást követően – a jelen cikk 5. bekezdésében foglaltak figyelembe vételével – az üléseelnök sorshúzás útján dönt.
8. A Bizottság további hat tagjának megválasztása a rendszeres választások alkalmával, a jelen cikk idevágó rendelkezéseinek megfelelően történik.

9. Amennyiben a Bizottság valamely tagja elhalálozik, visszavonul, vagy kinyilvánítja, hogy bármely más okból tisztségét nem képes a továbbiakban betölteni, a ciklus fennmaradó részére az öt jelölő Részes Állam választ megfelelő végzettséggel rendelkező, és az e cikk irányadó intézkedéseinek megfelelő szakembert.
10. Ügyrendi szabályait a Bizottság maga határozza meg.
11. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára biztosítja a jelen Egyezményben foglalt Bizottság funkcióinak hatékony betöltéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételeket, valamint összehívja annak alakuló ülését.
12. A Közgyűlés jóváhagyásával a jelen Egyezmény alapján létrehozott Bizottság tagjai az Egyesült Nemzetek anyagi forrásainak terhére, a Közgyűlés által megállapított módozatok és feltételek szerint rendszeres járandóságban részesülnek, szem előtt tartva a Bizottság kötelezettségeinek fontosságát;
13. A Bizottság tagjai azon lehetőségekre, kiváltságokra és védettségre jogosultak, amelyeket az Egyesült Nemzetek Egyezménye a Kiváltságokról és Védettségekről vonatkozó részei az Egyesült Nemzetek kiküldött szakértőire vonatkozóan tartalmaznak.

35. cikk

A Részes Államok jelentései

1. A jelen Egyezmény hatályba lépését követő két éven belül minden Részes Állam köteles az Egyesült Nemzetek Főtitkárán keresztül átfogó jelentésben beszámolni a Bizottságnak az általa a jelen Egyezményben megszabott kötelezettségek teljesítése érdekében fogantatosított intézkedésekről, valamint az azok végrehajtásában megvalósított előrehaladásról.
2. Ezt követően a Részes Államok legalább négyévente, vagy amikor a Bizottság úgy határoz, kötelesek újabb jelentést készíteni.
3. A beszámoló tartalmának irányvonalát a Bizottság határozza meg.
4. Azon Részes Államoknak, amelyek átfogó kezdeti jelentést nyújtottak be a Bizottság részére, már nem szükséges az abban foglalt információkat megismételniük. A Bizottság számára történő jelentéskészítés során ajánlott, hogy a Részes Államok ezt a tevékenységet nyílt, és átlátható folyamat keretében végzik, és szem előtt tartják a jelen Egyezmény 4. cikk 3. bekezdésében foglalt rendelkezéseket.
5. A jelentések tartalmazhatják a jelen Egyezményben foglalt kötelezettségek teljesítését befolyásoló tényezőket és nehézségeket.

36. cikk

A jelentések vizsgálata

1. A Bizottság minden jelentést megvizsgál, és az abban foglaltaknak megfelelő javaslatokat és általános tanácsokat fogalmaz meg, amelyeket az érintett Részes Államnak továbbít. A szóban forgó Részes Állam bármilyen általa választott információval válaszolhat a Bizottságnak. A Bizottság további, a jelen Egyezmény megvalósításával kapcsolatos lényeges információkat kérhet a Részes Államoktól.
2. Amennyiben valamely Részes Állam jelentősen elmarad egy jelentés benyújtásával, a Bizottság értesítheti az illető Részes Államot, hogy szükségesnek látja a jelen Egyezmény az adott Részes Állam által történő megvalósításának, a Bizottság rendelkezésére álló, szavahihető információkon alapuló vizsgálatát, ha az adott Részes Állam az értesítést követő három hónappal nem nyújtja be jelentését. A Bizottság meghívja az érintett Részes Államot e vizsgálatban történő részvételre. Amennyiben a Részes Állam benyújtja jelentését, rá az e cikk 1. bekezdésében foglalt rendelkezések vonatkoznak.
3. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára a jelentéseket minden résztvevő Részes Állam számára elérhetővé teszi.
4. A Részes Államok jelentésüket széles körben hozzáférhetővé teszik saját országuk nyilvánossága előtt, valamint előmozdítják az e jelentésekkel kapcsolatos ajánlásokat és általános javaslatokat.
5. A Bizottság, ha szükségesnek tartja, továbbküldi a Részes Államok jelentését az Egyesült Nemzetek szakirányú ügynökségeinek, pénzalapjainak, programjainak és egyéb szakértő testületeinek – mellékelve saját megfigyeléseit és javaslatait –, hogy kérést intézzon hozzájuk, vagy technikai tanács, segítségnyújtás igényét jelezze, ha egyáltalán van ilyen kérés, vagy utalás.

37. cikk

A Bizottság és a Részes Államok közötti együttműködés

1. Minden Részes Állam együttműködik a Bizottsággal, és segíti tagjait megbízatásuk teljesítésében.
2. A Részes Államokkal történő együttműködés keretében a Bizottság alaposan mérlegeli, milyen utakon és módokon lehet a nemzeti kapacitások növelésével, akár nemzetközi együttműködés révén is, elősegíteni a jelen Egyezményben foglaltak foganatosítását.

38. cikk

A Bizottság kapcsolata más testületekkel

A jelen Egyezményben foglaltak foganatosítása, és az Egyezményben tárgyalt területeken történő nemzetközi együttműködés előmozdítása érdekében:

- (a) A szakirányú ügynökségek, és az Egyesült Nemzetek egyéb szervei képviseltethetik magukat az Egyezmény fogantatásával összefüggésben lévő rendelkezések meghozatalát célzó tárgyalásokon, amennyiben azok az adott testület hatáskörébe tartoznak. A Bizottság bármely szakirányú ügynökséget, vagy az Egyesült Nemzetek bármely más testületét felkérheti a hatáskörébe tartozó kérdésekben szakértő tanácsadásra. A Bizottság bármely szakirányú ügynökséget, vagy az Egyesült Nemzetek bármely más testületét felkérheti a hatáskörébe tartozó kérdésekben jelentés készítésére;
- (b) Hatáskörének korlátait elérve, amennyiben ez szükséges, a Bizottság más, a nemzetközi emberi jogi egyezmények által alapított testületekkel egyeztetve a jelentések elkészítésekor használt irányelveket, javaslatokat, és az általános ajánlásokat. – tekintettel az ő saját jelentéstételi irányelveik konzisztenciájának biztosítására – elkerülve a megkettőződést és az ő tevékenységükkel történő átfedést.

39. cikk

A Bizottság jelentése

A Bizottság minden két évben jelentési kötelezettséggel tartozik tevékenységéről a Közgyűlés, és a Gazdasági és Szociális Tanács felé, valamint indítvánnyal és általános javaslatokkal élhet a Részes Államoktól kapott jelentések és információk vizsgálata alapján.

Ezen indítványokat és általános javaslatokat, a Részes Államok esetleges megjegyzéseivel egyetemben, a Bizottság jelentésébe foglalja.

40. cikk

A Részes Államok Konferenciája

1. A Részes Államok a Részes Államok Konferenciáin rendszeresen találkoznak, hogy megtárgyalják a jelen Egyezmény megvalósításával kapcsolatban felmerülő bármilyen kérdéseket.
2. A jelen Egyezmény hatályba lépését nem több mint hat hónappal követően az Egyesült Nemzetek Főtitkára összehívja a Részes Államok első Konferenciáját. A további konferenciákat az Egyesült Nemzetek Főtitkára kétévenként, vagy a konferencia döntése szerinti időközönként hívja össze.

41. cikk

Letéteményes

A jelen Egyezmény letéteményese az Egyesült Nemzetek Főtitkára.

42. cikk**Aláírás**

A jelen jegyzőkönyv 2007. március 30-ától aláírás céljára nyitva áll az aláíró államok és az Egyezmény regionális integrációs szervezetei számára az Egyesült Nemzetek New York-i központjában.

43. cikk**A kötelezettség jóváhagyása**

Jelen Egyezményt az aláíró Államok ratifikálhatják, és az aláíró regionális integrációs szervezetek hivatalosan megerősíthetik. Az Egyezmény csatlakozásra nyitva marad az azt még alá nem írt bármely Állam, vagy regionális integrációs szervezet számára.

44. cikk**Regionális integrációs szervezetek**

1. „Regionális integrációs szervezet”-en olyan szervezetet értünk, amelyet egy adott régió szuverén államai alapítottak, és a régió tagállamai felruházták azt a jelen Egyezményben szabályozott összefüggéseket illető kompetenciával. E szervezetek hivatalos csatlakozási, vagy megerősítési okmányukban kinyilvánítják a jelen Egyezmény által szabályozott összefüggésekkel kapcsolatos illetékességük terjedelmét. A későbbiekben tájékoztatják a letéteményest illetékességük terjedelmének bármely lényeges változásáról.
2. A „Részes Államok” utalás a jelen Egyezményben e szervezetekre illetékességük határain belül vonatkozik.
3. A regionális integrációs szervezetek letétbe helyezett okiratai a 45. cikk 1. bekezdésének, és a 47. cikk 2. és 3. bekezdésének értelmében nem vehetők figyelembe.
4. A regionális integrációs szervezetek a Részes Államok Konferenciáján a illetékességük szerinti kérdésekben gyakorolhatják szavazati jogukat a szavazatok azon számával, amely egyenlő a jelen Egyezményben részes tagállamaik számával. E szervezet nem gyakorolhatja szavazati jogát, amennyiben bármely tagállama szavazati jogát gyakorolni kívánja, és fordítva.

45. cikk**Hatályba lépés**

1. A jelen Egyezmény a huszadik ratifikációs vagy csatlakozási okirat letétbe helyezését követő harmincadik napon lép hatályba.
2. Jelen Egyezmény minden ratifikáló, formálisan megerősítő, vagy csatlakozó Állam, regionális integrációs szervezet vonatkozásában a saját ilyen okiratuk letétbe helyezését követő harmincadik napon lép hatályba.

46. cikk**Kikötések**

1. A jelen Egyezmény tárgyával és célkitűzéseivel összeegyeztethetetlen kikötések nem engedélyezettek.
2. A kikötések bármikor visszavonásra kerülhetnek.

47. cikk

Módosítások

1. Bármely Részes Állam kezdeményezhet módosítást a jelen Egyezményhez és azt benyújthatja az Egyesült Nemzetek Főtitkárához. A Főtitkár bármilyen kezdeményezett változtatást a Részes Államok tudomására hoz, egyben jelzésüket kérve, ha azzal kapcsolatban értekezlet összehívását szükségesnek látják a Részes Államok részvételével azzal a céllal, hogy a felmerült javaslatokat fontolóra vegyék és döntsenek róluk. Abban az esetben, ha az ilyen közlés után négy hónappal a Részes Államok legalább egyharmada szükségesnek lát egy ilyen értekezletet, a Főtitkár az Egyesült Nemzetek Szövetségének égisze alatt összehívja az értekezletet. Bármely olyan változtatást, amelyet a jelenlevő és szavazó Részes Államok kétharmados többségével fogadnak el, a Főtitkár jóváhagyásra beterjeszt a Közgyűlésnek, majd elfogadásra továbbít minden Részes Államnak.
2. Egy, a jelen cikk 1. bekezdésével összhangban elfogadott és jóváhagyott módosítás harminc nappal az után lép hatályba, hogy a letétbe helyezett elfogadási okiratok száma eléri a Részes Államoknak a módosítás elfogadása napján érvényes számának kétharmadát. Ezt követően a módosítás bármely Részes Állam esetében harminc nappal azt követően lép életbe, hogy saját elfogadó okiratát letétbe helyezte. Egy módosítás csak az azt elfogadó Részes Állam vonatkozásában bír kötelező erővel.
3. Amennyiben a Részes Államok Konferenciája konszenzussal úgy dönt, akkor egy elfogadott és jóváhagyott módosítás lép életbe valamennyi Részes Államra vonatkozóan – jelen cikk 1. bekezdésének megfelelően, amely kizárólag a 34., 38., 39., és 40. cikkre vonatkozik –, a 30. napon, azt követően, hogy a módosítás elfogadásának napján jelen lévő Részes Államok kétharmada letétbe helyezte az elfogadásról szóló okmányokat.

48. cikk

Felmondás

A jelen Egyezményt bármely Részes Állam felmondhatja az Egyesült Nemzetek Főtitkárához intézett írásos közléssel. A felmondás a róla szóló közlésnek az Egyesült Nemzetek Főtitkára által való átvételét követő egy év elteltével lép hatályba.

49. cikk

Akadálymentes formátum

A jelen Egyezmény szövege akadálymentes formátumban kell, hogy rendelkezésre álljon.

50. cikk

Hiteles szövegek

A jelen Egyezmény arab, kínai, angol, francia, orosz és spanyol változatai egyaránt hitelesek.

4. §

A Jegyzőkönyv hiteles angol nyelvű szövege és annak hivatalos magyar nyelvű fordítása a következő:

Annex II

Optional Protocol to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities

The States Parties to the present Protocol have agreed as follows:

Article 1

1. A State Party to the present Protocol ("State Party") recognizes the competence of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities ("the Committee") to receive and consider communications from or on behalf of individuals or groups of individuals subject to its jurisdiction who claim to be victims of a violation by that State Party of the provisions of the Convention.
2. No communication shall be received by the Committee if it concerns a State Party to the Convention that is not a party to the present Protocol.

Article 2

The Committee shall consider a communication inadmissible when:

- (a) The communication is anonymous;
- (b) The communication constitutes an abuse of the right of submission of such communications or is incompatible with the provisions of the Convention;
- (c) The same matter has already been examined by the Committee or has been or is being examined under another procedure of international investigation or settlement;
- (d) All available domestic remedies have not been exhausted. This shall not be the rule where the application of the remedies is unreasonably prolonged or unlikely to bring effective relief;
- (e) It is manifestly ill-founded or not sufficiently substantiated; or when
- (f) The facts that are the subject of the communication occurred prior to the entry into force of the present Protocol for the State Party concerned unless those facts continued after that date.

Article 3

Subject to the provisions of article 2 of the present Protocol, the Committee shall bring any communications submitted to it confidentially to the attention of the State Party. Within six months, the receiving State shall submit to the Committee written explanations or statements clarifying the matter and the remedy, if any, that may have been taken by that State.

Article 4

1. At any time after the receipt of a communication and before a determination on the merits has been reached, the Committee may transmit to the State Party concerned for its urgent consideration a request that the State Party take such interim measures as may be necessary to avoid possible irreparable damage to the victim or victims of the alleged violation.
2. Where the Committee exercises its discretion under paragraph 1 of this article, this does not imply a determination on admissibility or on the merits of the communication.

Article 5

The Committee shall hold closed meetings when examining communications under the present Protocol. After examining a communication, the Committee shall forward its suggestions and recommendations, if any, to the State Party concerned and to the petitioner.

Article 6

1. If the Committee receives reliable information indicating grave or systematic violations by a State Party of rights set forth in the Convention, the Committee shall invite that State Party to cooperate in the examination of the information and to this end submit observations with regard to the information concerned.
2. Taking into account any observations that may have been submitted by the State Party concerned as well as any other reliable information available to it, the Committee may designate one or more of its members to conduct an inquiry and to report urgently to the Committee. Where warranted and with the consent of the State Party, the inquiry may include a visit to its territory.
3. After examining the findings of such an inquiry, the Committee shall transmit these findings to the State Party concerned together with any comments and recommendations.
4. The State Party concerned shall, within six months of receiving the findings, comments and recommendations transmitted by the Committee, submit its observations to the Committee.
5. Such an inquiry shall be conducted confidentially and the cooperation of the State Party shall be sought at all stages of the proceedings.

Article 7

1. The Committee may invite the State Party concerned to include in its report under article 35 of the Convention details of any measures taken in response to an inquiry conducted under article 6 of the present Protocol.
2. The Committee may, if necessary, after the end of the period of six months referred to in article 6.4, invite the State Party concerned to inform it of the measures taken in response to such an inquiry.

Article 8

Each State Party may, at the time of signature or ratification of the present Protocol or accession thereto, declare that it does not recognize the competence of the Committee provided for in articles 6 and 7.

Article 9

The Secretary-General of the United Nations shall be the depositary of the present Protocol.

Article 10

The present Protocol shall be open for signature by signatory States and regional integration organizations of the Convention at United Nations Headquarters in New York as of 30 March 2007.

Article 11

The present Protocol shall be subject to ratification by signatory States of this Protocol which have ratified or acceded to the Convention. It shall be subject to formal confirmation by signatory regional integration organizations of this Protocol which have formally confirmed or acceded to the Convention. It shall be open for accession by any State or regional integration organization which has ratified, formally confirmed or acceded to the Convention and which has not signed the Protocol.

Article 12

1. "Regional integration organization" shall mean an organization constituted by sovereign States of a given region, to which its member States have transferred competence in respect of matters governed by the Convention and this Protocol. Such organizations shall declare, in their instruments of formal confirmation or accession, the extent of their competence with respect to matters governed by the Convention and this Protocol. Subsequently, they shall inform the depositary of any substantial modification in the extent of their competence.
2. References to "States Parties" in the present Protocol shall apply to such organizations within the limits of their competence.
3. For the purposes of article 13, paragraph 1, and article 15, paragraph 2, any instrument deposited by a regional integration organization shall not be counted.

4. Regional integration organizations, in matters within their competence, may exercise their right to vote in the meeting of States Parties, with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Protocol. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its member States exercises its right, and vice versa.

Article 13

1. Subject to the entry into force of the Convention, the present Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the deposit of the tenth instrument of ratification or accession.

2. For each State or regional integration organization ratifying, formally confirming or acceding to the Protocol after the deposit of the tenth such instrument, the Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the deposit of its own such instrument.

Article 14

1. Reservations incompatible with the object and purpose of the present Protocol shall not be permitted.

2. Reservations may be withdrawn at any time.

Article 15

1. Any State Party may propose an amendment to the present Protocol and submit it to the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall communicate any proposed amendments to States Parties, with a request to be notified whether they favour a meeting of States Parties for the purpose of considering and deciding upon the proposals. In the event that, within four months from the date of such communication, at least one third of the States Parties favour such a meeting, the Secretary-General shall convene the meeting under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of two thirds of the States Parties present and voting shall be submitted by the Secretary-General to the General Assembly for approval and thereafter to all States Parties for acceptance.

2. An amendment adopted and approved in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force on the thirtieth day after the number of instruments of acceptance deposited reaches two thirds of the number of States Parties at the date of adoption of the amendment. Thereafter, the amendment shall enter into force for any State Party on the thirtieth day following the deposit of its own instrument of acceptance. An amendment shall be binding only on those States Parties which have accepted it.

Article 16

A State Party may denounce the present Protocol by written notification to the Secretary-General of the United Nations. The denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

Article 17

The text of the present Protocol shall be made available in accessible formats.

Article 18

The Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts of the present Protocol shall be equally authentic.

In witness thereof the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed the present Protocol.

FAKULTATÍV JEGYZŐKÖNYV a Fogytékossággal élő személyek jogairól szóló Egyezményhez

A jelen jegyzőkönyv Részes Államai a következőkben állapotnak meg:

1. cikk

1. A jelen Jegyzőkönyv Részes Államai ('Részes Állam') elismerik a Fogytékossággal Élő Személyek Jogainak Bizottsága ('a Bizottság') illetékességét arra, hogy a joghatósága alá tartozó személyektől, vagy személyek csoportjától, vagy ezek nevében olyan közlést átvegyen, vagy megfontolásnak vessen alá, amely közlés állítása szerint az adott Részes Állam megsérti az Egyezmény rendelkezéseit.
2. A Bizottság nem vehet át közlést, ha az olyan Részes Államtól származik, amely az Egyezménynek Részes Fele, de a jelen Jegyzőkönyvnek nem.

2. cikk

A Bizottság elfogadhatatlannak tekint egy közlést, ha:

- (a) A közlés anonim;
- (b) A közlés az ilyen közlés benyújtásának jogával való visszaélést testesít meg, vagy, ha nem összeegyeztethető az Egyezmény rendelkezéseivel;
- (c) Az ügyet a Bizottság korábban már megvizsgálta, vagy ha más nemzetközi vizsgálati, vagy rendezési eljárásnak korábban már alávetették, vagy ilyen vizsgálati vagy rendezési eljárás folyamatban van;
- (d) Nem merítették ki minden, a Részes Államban rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséget. E rendelkezés azonban figyelmen kívül hagyható, ha a Részes Államban a jogorvoslati lehetőségek ésszerűtlen mértékben elhúzódnak, vagy azoktól tényleges jogorvoslat nem várható;
- (e) Nyilvánvalóan hamis tényeken alapszik, vagy nem kellően indokolt; vagy ha
- (f) a közlés tárgyú szolgáló tények korábbi szarmaznak, mint amikor az érintett Részes Állam vonatkozásában a jelen Jegyzőkönyv hatályba lépett, hacsak az adott események nem folytatódtak azon napot követően is.

3. cikk

Jelen Jegyzőkönyv 2. cikkének rendelkezéseivel összhangban a Bizottság bármely, hozzá benyújtott közlést bizalmas keretek között a Részes Állam tudomására hoz. A Részes Állam köteles hat hónapon belül írásos magyarázatot vagy nyilatkozatot benyújtani a Bizottságnak, amelyben felvilágosítást nyújt az esetről és a Részes Állam által szolgáltatott esetleges jogorvoslatról.

4. cikk

1. Bármely időpontban egy közlés elfogadását követően, de még mielőtt azzal kapcsolatban a Bizottság állást foglalt volna, a Bizottság sürgős megfontolásra kérést juttathat el az érintett Államhoz azzal a céllal, hogy az érintett Állam fogantasson szükséges intézkedéseket az állítólagos jogsértés áldozatának vagy áldozatainak okozott esetleges jóvátehetetlen károk megelőzése érdekében.
2. Ha a Bizottság él a jelen cikk 1. bekezdésében biztosított jogával, az nem minősül sem az adott közlés elfogadhatóságával, sem annak megalapozottságával kapcsolatos hallgatóságos állásfoglalásnak.

5. cikk

A Bizottság zárt üléseken vizsgálja meg a jelen Jegyzőkönyv alapján hozzá érkező közlést. A közlés megvizsgálását követően, a Bizottság továbbítja javaslatait és ajánlásait, ha vannak ilyenek, a Részes Államhoz és a közlés kezdeményezőjéhez.

6. cikk

1. Ha a Bizottság olyan megbízható információt kap, amelyből arról értesül, hogy egy Részes Állam a jelen Egyezményben rögzített jogokat súlyosan és következetesen megsérti, felhívja a Részes Államot, hogy működjön együtt az adott információ kivizsgálásában, és e céllal nyújtson be észrevételeket az adott információval kapcsolatban.
2. A Bizottság, miután figyelembe vette az érintett Részes Fél által benyújtott összes észrevételt, illetve bármely más megbízható, rendelkezésre álló információt, tagjai közül egyet vagy többet megbízhat azzal, hogy vizsgálatot folytasson, és haladéktalanul tegyen jelentést a Bizottságnak. Indokolt esetben, ha a Részes Állam hozzájárul, a vizsgálat a Részes Állam területére tett látogatást is magában foglalhat.
3. Ezen vizsgálat megállapításainak megvizsgálását követően a Bizottság továbbítja a megállapításokat az érintett Részes Államnak minden észrevétellel és ajánlással együtt.
4. Az érintett Részes Állam a Bizottság által hozzá eljuttatott megállapítások, észrevételek és ajánlások kézhezvételétől számított hat hónapon belül beterjeszti észrevételeit a Bizottságnak.

5. Az ilyen vizsgálatot bizalmas keretek között kell lefolytatni, és a Részes Állam együttműködését az eljárás minden szakaszában kérni kell.

7. cikk

1. A Bizottság felkérheti az érintett Részes Államot, hogy jelentésében az Egyezmény 35. cikke értelmében adjon meg részleteket minden olyan intézkedésről, amelyet a jelen Jegyzőkönyv 6. cikke értelmében folytatott vizsgálat nyomán fogatosított.
2. A Bizottság szükség esetén a 6. cikk 4. bekezdésében említett hat hónapos időszak leteltével felkérheti az érintett Részes Államot, hogy nyújtson számára tájékoztatást a vizsgálatra válaszul tett intézkedésekről.

8. cikk

Minden Részes Állam a jelen Jegyzőkönyv aláírásakor vagy ratifikálásakor, illetve a hozzá való csatlakozáskor nyilatkozatot tehet arról, hogy nem ismeri el a Bizottság 6. és 7. cikkeiben rögzített illetékességét.

9. cikk

A jelen Jegyzőkönyv letéteményese az Egyesült Nemzetek Szövetségének Főtitkára.

10. cikk

A jelen jegyzőkönyv 2007. március 30-ától aláírás céljára nyitva áll minden állam és az Egyezmény regionális integrációs szervezetei számára az Egyesült Nemzetek New York-i központjában.

11. cikk

Jelen Jegyzőkönyvet az azt aláíró Államok közül azok ratifikálhatják, amelyek az Egyezményt is ratifikálták, vagy ahhoz csatlakoztak. A Jegyzőkönyvet hivatalos megerősítésnek kell alávetni a jelen Jegyzőkönyvet aláíró regionális integrációs szervezetek részéről, amelyek az Egyezményt hivatalos formában is megerősítették, vagy ahhoz csatlakoztak. Jelen Jegyzőkönyvhöz csatlakozhat bármely Állam vagy regionális integrációs szervezet, amely az Egyezményt ratifikálta, hivatalosan megerősítette, vagy ahhoz csatlakozott, és amely a Jegyzőkönyvet még nem írta alá.

12. cikk

1. A 'Regionális integrációs szervezet' kifejezés olyan szervezetet jelent, amelyet egy adott régió szuverén államai alkotnak, és amelyet annak tagállamai az Egyezmény és a jelen Jegyzőkönyv hatálya alá tartozó témakörökben illetékességgel ruháztak fel. Ezen szervezetek a hivatalos megerősítést vagy csatlakozást tartalmazó okirataikban nyilatkoznak arról, milyen mérvű illetékességgel bírnak az Egyezmény és a jelen Jegyzőkönyv hatálya alá tartozó témakörökben. Ezt

követően tájékoztatniuk kell a letéteményest bármely, illetékességgel kapcsolatos lényeges változásról.

2. A 'Részes Államok'-ra való utalás a jelen Jegyzőkönyvben az ilyen szervezetekre csakis illetékességi körük határain belül vonatkozik.
3. A 13. cikk 1. bekezdése és a 15. cikk 2. bekezdése szempontjából bármely, a regionális integrációs szervezetnél letétbe helyezett instrumentum nem veendő tekintetbe.
4. A regionális integrációs szervezetek az illetékességi körükbe tartozó kérdésekben a Részes Államok értekezletein élhetnek szavazati jogukkal. E joguk annyi szavazatot ér, ahány olyan tagállamuk van, amely Részes Állama a jelen Jegyzőkönyvnek. Ilyen szervezet nem élhet szavazati jogával, ha bármely tagállama él ezzel a jogával, és ez fordítva is fennáll.

13. cikk

1. Az Egyezmény hatálybalépésétől függően a jelen Jegyzőkönyv harminc nappal a tizedik ratifikációs vagy csatlakozási okirat letétbe helyezése után lép hatályba.
2. Minden Állam vagy regionális integrációs szervezet számára, amely hivatalosan megerősíti a Jegyzőkönyvet vagy ahhoz a tizedik okirat letétbe helyezését követően csatlakozik, a Jegyzőkönyv saját ilyen okiratának letétbe helyezése után tíz nappal lép hatályba.

14. cikk

1. A jelen Jegyzőkönyv tárgyával és céljával összeférhetetlen kikötések nem megengedettek.
2. A kikötések bármely időpontban visszavonhatók.

15. cikk

1. Bármely Részes Állam kezdeményezhet módosítást a jelen Jegyzőkönyvhöz és azt benyújthatja az Egyesült Nemzetek Főtitkárához. A Főtitkár bármilyen kezdeményezett változtatást a Részes Államok tudomására hoz, egyben jelzésüket kérve, ha azzal kapcsolatban értekezlet összehívását szükségesnek látják a Részes Államok részvételével, azzal a céllal, hogy a felmerült javaslatokat fontolóra vegyék és döntsenek róluk. Abban az esetben, ha az ilyen közlés után négy hónappal a Részes Államok legalább egyharmada szükségesnek lát egy ilyen értekezletet, a Főtitkár az Egyesült Nemzetek Szövetségének égisze alatt összehívja az értekezletet. Bármely olyan változtatást, amelyet a jelenlevő és szavazó Részes Államok kétharmados többségével fogadnak el, a Főtitkár jóváhagyásra beterjeszt a Közgyűlésnek, majd elfogadásra továbbít minden Részes Államnak.
2. Egy, a jelen cikk 1. bekezdésével összhangban elfogadott és jóváhagyott módosítás harminc nappal az után lép hatályba, hogy a letétbe helyezett elfogadási okiratok száma eléri a Részes Államoknak a módosítás elfogadása napján érvényes számának kétharmadát. Ezt követően a módosítás bármely Részes Állam esetében harminc nappal azt követően lép életbe, hogy saját elfogadó okiratát letétbe

helyezte. Egy módosítás csak az azt elfogadó Résztes Állam vonatkozásában bír kötelező erővel.

16. cikk

Egy Résztes Állam az Egyesült Nemzetek Szövetsége Főtitkárához címzett írásos értesítéssel mondhatja fel a jelen Jegyzőkönyvet. A felmondás egy évvel az után lép hatályba, hogy a Főtitkár az értesítést kézhez vette.

17. cikk

A jelen Jegyzőkönyv szövege akadálymentes formátumban kell, hogy rendelkezésre álljon.

18. cikk

A jelen Jegyzőkönyv arab, kínai, angol, francia, orosz és spanyol szövegváltozatai azonos mértékben hitelesek.

A fentiek tanúságaként a saját kormányaik alulírott teljhatalmú képviselői aláírták a jelen Jegyzőkönyvet.

5. §

(1) E törvény Egyezményre vonatkozó rendelkezései az Egyezmény 45. cikke szerinti időpontban lépnek hatályba.

(2) E törvény Jegyzőkönyvre vonatkozó rendelkezései a Jegyzőkönyv 13. cikkében meghatározott időpontban lépnek hatályba.

(2) Az Egyezmény, valamint a Jegyzőkönyv hatálybalépésének naptári napját a külpolitikáért felelős miniszter annak ismertté válását követően a Magyar Közlönyben haladéktalanul közzétett egyedi határozatával állapítja meg.

(3) E törvény végrehajtásához szükséges intézkedésekről – így különösen az Egyezmény, valamint a Jegyzőkönyv szövegének akadálymentes formátumokban történő megjelentetéséről – a társadalmi esélyegyenlőségért felelős miniszter gondoskodik.

Az előterjesztés szöveges része

Az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésének 61. ülészak 2006. december 13-án tartott 76. plenáris ülésén egyhangúan elfogadta a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezményt (a továbbiakban: Egyezmény) és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyvet (a továbbiakban: Jegyzőkönyv). A nemzetközi jogi dokumentumokat az ENSZ 56/168. számú közgyűlési határozatával létrehozott, a fogyatékossgal élő személyek jogainak és méltóságának védelméről és elősegítéséről szóló átfogó és teljes nemzetközi egyezmény elkészítéséért felelős Ad hoc Bizottság készítette elő, majd döntött az Egyezmény végleges szövegéről 2006. augusztus 25-én. Az Ad hoc Bizottság munkájában dr. Könczei György személyében magyar kormányzati képviselő is részt vett.

Az Egyezményt és a Fakultatív Jegyzőkönyvet a 2007. március 30-án, New Yorkban ünnepélyes keretek között nyitják meg aláírásra a tagállamok előtt. A dokumentumok hatályba lépéséhez 20 ország megerősítő okiratának letétbe helyezése szükséges. Kiemelt célunk, hogy Magyarország az első 20 részes állam között legyen, s így eséllyel jelölhessen szakértőt az Egyezmény és a Jegyzőkönyv végrehajtását ellenőrző Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Bizottságába.

Jelen előterjesztés az Egyezmény és a Jegyzőkönyv szövegének végleges megállapítását, és azok törvénnyel való kihirdetését kezdeményezi.

A Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény legfőbb tartalmi elemei a következők:

a) Az Egyezmény célja a fogyatékossgal élők számára az emberi jogok és alapvető szabadságok teljes körű és egyenlő élvezetének előmozdítása, védelme és biztosítása az emberi méltóság megőrzése révén.

b) Az Egyezmény alapelvei: a veleszületett méltóság és az egyéni autonómia tisztelete, a diszkrimináció-mentesség, a társadalmi befogadás, a másság tisztelete, az esélyegyenlőség, az akadálymentesség, a nők és férfiak közötti egyenlőség valamint a fogyatékossgal élő gyermekek formálódó képességeinek és identitásuk megőrzéséhez fűződő jogának tiszteletben tartása.

c) A részes államok kötelezettségei alapvetően két megközelítésben jelennek meg az Egyezményben: egyrészt mint a fenti alapelvek érvényesítésére irányuló általános (horizontális) jogalkotási és jogalkalmazási kötelezettségek, másrészt mint a fogyatékossgal élő személyek számára biztosítandó konkrét jogok.

Utóbbiakat az Egyezmény csaknem harminc cikk terjedelemben tárgyalja, deklarálva – többek között – a fogyatékossgal élő nők és gyermekek jogait, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, a törvény előtti egyenlőség, a személyes mozgásszabadság jogát, felsorolja a fogyatékossgal élő személyek oktatással, egészségüggyel, munkavállalással, rehabilitációval és rehabilitációval kapcsolatos egyes jogosultságait.

d) A 33. cikk rendelkezik az Egyezményből a kormányok számára előírt feladatok teljesítésének és belső, nemzeti szintű ellenőrzésének módjáról. Eszerint a részes államoknak a kötelezettségek teljesítése érdekében létre kell hozniuk – vagy erre ki kell jelölniük egy már meglévő – központi kormányzati szereplőt, amely ösztönzi és koordinálja a különböző ágazatokban e téren zajló tevékenységeket. A szerződő államok emellett kötelesek fenntartani, megerősíteni, kijelölni vagy létrehozni egy független szervet is, amely egyfelől segíti és védi az Egyezményben foglaltak megvalósítását, másfelől ellenőrzi is azokat.

E feladatok ellátását végző szervek, testületek kijelöléséről az első országjelentésben szükséges nyilatkozni – vagyis a ratifikációt követő második év végén – kell dönteni. A kormányzati koordináló feladat ellátása kiválóan illeszkedik az Országos Fogyatékosügyi Tanács profiljába, mindemellett az OFT bevonásával – annak nem kormányzati oldala által – Magyarország részéről egyben teljesülhet a 33. cikk 3. bekezdésében foglalt elvárás is, mely szerint az ellenőrzési folyamatokba a fogyatékos társadalmat képviselő civil szervezeteket is be kell vonni. A független ellenőrző szerep betöltésére az Országgyűlési Biztos Hivatala lehet megfelelő.

e) A belső kontrollon túl az egyes országok tevékenységét az Egyezmény által létrehozandó Fogyatékosággal Élő Személyek Jogainak Bizottsága (a továbbiakban: Bizottság) is ellenőrzi. A Bizottság az Egyezmény hatályba lépését követő hat hónapon belül, 12 taggal jön létre. A testület a 60. ratifikációs okirat letétbe helyezését követően további 6 fővel emelkedik, így a Bizottság végül 18 taggal végzi majd a munkáját. A tagok az egyes államok által jelölt és a részes államok által személyes minőségükben megválasztott, elismert fogyatékosügyi szakemberek, akik megválasztásukat követően független szakértőként látják el bizottsági tagsággal járó feladataikat.

A részes államok feladata, hogy a hatálya lépést követő két éven belül – azután pedig négyévente – átfogó jelentést nyújtsanak be a Bizottságnak az Egyezményben foglalt kötelezettségek teljesítéséről. A Bizottság feladata a beérkező országjelentéseket megvizsgálni, és azokra javaslatokkal, tanácsokkal reflektálni az érintett részes állam felé. Az egyes államok értékelése nem abszolút követelmények szerint, hanem a csatlakozáskori állapot alapul vételével zajlik. A Bizottság tehát nem egymáshoz, hanem önmagukhoz méri a tagállamok teljesítményét, és azt vizsgálja, hogy a kiinduló helyzethez képest milyen előrelépések történtek az Egyezményben foglalt elvárásokat illetően.

f) A részes államok további rendszeres együttműködését elsősorban a Részes Államok Konferenciája hivatott elősegíteni, amely első alkalommal az Egyezmény hatályba lépését követő hat hónapon belül ülésezik majd.

g) A Fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény 2007. március 30-tól áll nyitva aláírásra az ENSZ New York-i központjában. Az Egyezményt bármely állam aláírhatja és megerősítheti, illetőleg csatlakozhat hozzá. A nemzetközi jogi dokumentum a 20. megerősítő, vagy csatlakozási okirat letétbe helyezését követő 30. napon lép hatályba.

Az Egyezmény 49. cikke előírja, hogy annak szövegét akadálymentes formátumban is megismerhetővé kell tenni. Ennek megfelelően a Szociális és Munkaügyi Minisztérium a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségétől megrendelte az Egyezmény Braille-formátumú változatát, az Értelmi Fogyatékkal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetségétől az úgynevezett könnyen érthető változatot, illetve a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségétől a jelnyelvi változatot. Mindhárom anyag 2007. március 10-i határidővel készül el.

h) Az országok számára az Egyezmény aláírásával egyidejűleg lehetőség van az ahhoz csatolt Fakultatív Jegyzőkönyv (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) aláírására is, illetve lehetőség van a két dokumentum egyidejű megerősítésére, az azokhoz történő egyidejű csatlakozásra is, de ez nem kötelező. Az Egyezményt önállóan – a Jegyzőkönyvhöz aláírása, annak megerősítése, illetve az ahhoz történő csatlakozás mellőzésével – is alá lehet írni, és így ki lehet hirdetni.

A Jegyzőkönyv legfőbb tartalmi eleme az úgynevezett egyéni panaszmechanizmus létrehozása. Ennek lényege, hogy a részes államok elismerik a Bizottság illetékességét arra az esetre, ha az adott állam joghatósága alá tartozó személytől – vagy azok csoportjától – olyan közlés érkezik a Bizottsághoz, amely szerint az adott tagállam megsérti az Egyezményben foglalt rendelkezéseket. A Jegyzőkönyv 2. cikke pontosan meghatározza a közléssel kapcsolatosan támasztott kritériumokat, a Bizottság például nem tárgyal anonim vagy nyilvánvalóan hamis tényeken alapuló közlést. A legfőbb feltétel, hogy közlést a Bizottság csak akkor vesz át, ha a panaszos a szóban forgó ügyben az adott tagállam valamennyi belső jogorvoslati lehetőségét kimerítette már, illetve az más nemzetközi fórumhoz nem került benyújtásra.

Kérjük a Kormányt, hogy az előterjesztést fogadja el.

Budapest, 2007. február

Kiss Péter
szociális és munkaügyi miniszter

Dr. Göncz Kinga
külgügyminiszter